

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PROBLEMATIKA VRAŽD SE ZAMĚŘENÍM NA
PACHATELE TÉTO TRESTNÉ ČINNOSTI**

Autor práce: Hopianová Adéla
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: JUDr. Svatoš Roman, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HOPIANOVÁ, A. *Problematika vražd se zaměřením na pachatele této trestné činnosti : Bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 61 s. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Svatoš Roman, Ph.D.

Klíčové pojmy: duševní porucha, pachatel, vliv výchovy, vražda

Práce se věnuje problematice vražd a zaměřuje se na pachatele této trestné činnosti. Přesněji zkoumá jeho motivy, osobnost, život, ale i další faktory, které ho ovlivňují a vedou ke spáchání vraždy. Rozbor literatury, která se této tematiky týká je doplněna o řízené rozhovory. Tyto rozhovory jsou provedené jak s osobami, které jsou v kontaktu s odsouzenými lidmi za trestný čin vraždy, tak přímo s pachatelem vraždy. Rozhovory jsou za prvé směřovány k potvrzení či vyvrácení hypotéz, které vyplývají ze studia literatury, za druhé jsou do práce zapracované nové a zajímavé poznatky plynoucí z rozhovorů. Tato práce má za úkol nastínit veškeré faktory, které mají vliv na člověka spáchajícího ten nejhorší zločin jako je vražda. Jednotlivé kapitoly rozebírají vraždu z různých úhlů pohledu. Kapitoly jsou zaměřeny na historický vývoj problematiky vražd, rozdělení vražd podle hlavního motivu, tělesné a duševní poruchy pachatele, vliv výchovy a vliv návykových látek a alkoholu.

ABSTRACT:

HOPIANOVÁ, A. *The issue of murders targeting the perpetrators of this crime* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 61 p. Supervisor: JUDr. Svatoš Roman, Ph.D.

Key words: mental disorder, offender, influence of education, murder

The thesis deals with homicide cases and focuses on culprits of the mentioned criminal activities. It looks into motives, personality, life, but also into other factors influencing the human being committing a murder. Analysis of literature relating to the theme is complemented by structured interviews conducted with the people who are linked with offenders sentenced for the homicide, but also with the offenders directly. The interviews are aimed to confirm or refute the hypotheses arising from the study of literature, and there are new and interesting findings resulting from interviews incorporated in the work. This work is intended to outline all the factors affecting a human being to commit a murder and individual chapters discuss the murder from different angles. Individual chapters focus on the historical development of the issue of homicide, division by a dominant motive, physical and mental disorders of offenders, the impact of education and the influence of drugs and alcohol.

OBSAH:

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Historický vývoj a problematika vražd	11
2.1 Historický vývoj.....	12
2.2 Historický vývoj kriminalistiky	16
2.3 Tresty v historii	19
3 Rozdělení vražd podle oběti a hlavního motivu.....	19
3.1 Vražda spáchaná na více obětech.....	20
3.1.1 Vícenásobní vrazi v historii	22
3.1.2 Vícenásobní vrazi v Česku.....	22
3.2 Vražda dítěte	23
3.3 Vražda novorozeného dítěte matkou.....	24
3.4 Nájemná vražda.....	25
3.5 Úkladná vražda.....	26
3.6 Vražda s cílem získat majetkový prospěch	27
3.7 Vražda s rasovým, etnickým, politickým či náboženským podtextem.....	27
3.8 Jiné vraždy – eutanázie a interrupce	28
4 Možné faktory stojící za spácháním vraždy	31
4.1 Geny	32
4.2 Dětství a rodinné prostředí	33
4.2.1 Psychické týrání dětí	35
4.2.2 Zanedbávání dítěte	36
4.2.3 Fyzické týrání dítěte.....	37
4.2.4 Sexuální zneužívání dítěte.....	38
4.3 Neurologické poškození mozku.....	39
4.4 Duševní poruchy a agresivita	40
4.5 Vliv návykových látek	42
4.6 Vliv médií	44
5 Recidiva.....	45
6 Rozhovory	46
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	53
Přílohy	57
PŘÍLOHA I – Trestné činy proti životu dle zákona č. 40/2009 Sb.	57
PŘÍLOHA II – Klasická studie Roberta P. Brittaina	59
PŘÍLOHA III - Procedura Dr. Kevorkiana	61

Úvod

Téma této práce je v současné době velmi aktuální, ale stejně tomu bylo v každé době. Problematika vražd je spojena s vývojem celé civilizace. Vraždy byly, jsou a vždy budou v každé společnosti, ať už má společnost jakýkoli politický, náboženský či etický základ. Vždy existují lidé, kteří pod tíhou situace a různých faktorů vraždu spáchají. Člověk má v současné době pocit, že počet spáchaných vražd rok od roku stoupá, stejně jako brutalita, se kterou jsou spáchané. Velký vliv na tento pocit má však medializování tohoto problému. Existuje velké množství literatury, která pohlíží na vraždu z různých hledisek. Tato hlediska jsou například - pohled na pachatele vraždy, vražda z pohledu samotného vraha, historické přehledy vražd a nejznámějších vrahů a podobně. Téma lze tedy rozebrat z různých pohledů, tato práce bude směřována na faktory, které působí na člověka, který spáchá vraždu.

První kapitola se zaměřuje na celkové nastínění vražd v historii. Seznamuje nás se základními pojmy, které budou v práci dále používány a které je nezbytně nutné vysvětlit. Další část této kapitoly se věnuje významným mezníkům v lidské společnosti, které ovlivnilo spáchání vraždy. Historický vývoj problematiky vražd je také úzce spjat s vývojem kriminalistických metod díky kterým lze lépe pachatele vypátrat, usvědčit a uložit trest za spáchání tohoto zavrženíhodného činu jako je vražda.

Druhá kapitola rozděluje vraždy podle jejich způsobu spáchání, oběti, motivu a pachatele. Toto rozdělení je významné, protože jiný motiv a pohnutky vedou matku k vraždě jejího dítěte a jiný motiv má například nájemný vrah, toto rozdělení nám odhaluje různé aspekty týkající se pachatele.

Třetí kapitola řeší možné faktory, které lze spojit se spácháním vraždy. Důležité poznatky jsou čerpány od autora Jonathana H. Pincuse, významného neurologa, který provedl významný dlouholetý výzkum pachatelů vražd. Na každého člověka působí mnoho vnějších i vnitřních faktorů, které mohou vést až ke spáchání vraždy. Tato kapitola je tedy jednou z klíčových kapitol, která nastiňuje život pachatele před vraždou a rozmanité vlivy, které formují jeho osobnost a chování. Se třetí kapitolou je spjata následující kapitola, která se věnuje recidivě. Recidiva u páchaní vražd je samozřejmě velmi složitý společenský problém, proto je jí věnována samostatná kapitola.

Pátá kapitola je založena na metodě řízeného rozhovoru. Tyto rozhovory budou provedeny s pachatelem vraždy a zaměstnancem věznice. Rozhovory budou samozřejmě rozdílné, protože pohled těchto lidí na vraždu bude také rozdílný, vzhledem k odbornosti a zkušenostem.

Poslední kapitola je zcela klíčová, tato kapitola shrnuje poznatky z celé práce a poukazuje na zásadní faktory, které ovlivňují člověka, který spáchá vraždu.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je prozkoumat fenomén vražd a to přesněji faktory, které působí na jedince, který se pod tíhou těchto faktorů stává pachatelem vraždy. Úvodní kapitola, která se zabývá historickým vývojem vražd, nám dává nahlédnout do terminologie nejzávažnějších vražd v historii společnosti, kriminalistických metod, které zaznamenávají stálé zdokonalování a trestů, které byli a jsou ukládány za spáchání vraždy. Tato kapitola je sepsána faktografickou metodou, při které je použita jak současná literatura, tak i literatura z počátku 20. století. Jelikož se jedná o kapitolu zaměřenou na historii, tak lze použít i starší literaturu. Tato literatura faktu je doplněna o legislativní prameny. Terminologie se skládá ze základních termínů, které budou v práci používány, samozřejmě jejich význam se může odlišovat od vysvětlení z jiných knih než které byly použity v této práci, ale zpravidla jde o zanedbatelné odlišnosti. Cílem této kapitoly je nastínit problematiku vražd v historických souvislostech, kdy je tato historie řešena z několika úhlů pohledu.

Kapitola, která se zabývá rozdělením vražd podle oběti a hlavního motivu je sepsána faktograficko-analytickou metodou. Tato kapitola je významnou součástí této práce, protože je nutné od sebe rozlišit jednotlivé typy vražd a nastínit možné motivy. Je navíc doplněna zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní zákoník"), z kterého jsou čerpány trestní sazby jednotlivých trestných činů vraždy. Jde o zdůraznění závažnosti jednotlivých typů vraždy a o rozlišení ve výši trestu. Cílem této kapitoly je tedy rozdělit vraždy podle jejich závažnosti a možných motivů spáchání. Samozřejmě každá vražda je vážným zločinem ve společnosti, ale závažnost je různá.

Další kapitola je klíčová, zabývá se možnými faktory, které mohou stát za spácháním trestného činu vraždy. Je zde použita faktograficko-analytická metoda. V této kapitole je čerpáno z literatury, která je podložena až už několikaletým výzkumem vrahů, tak literaturou, která nám dává nahlédnout do okolností spáchání vraždy. Jsou zde popsány pohnutky, které pachatele vraždy zbavují či omezují zodpovědnost za spáchaný čin, mohou být tedy při posuzování jeho činu považovány za polehčující okolnosti. Jasným příkladem této pohnutky je v této kapitole závažná duševní porucha. Cílem této kapitoly je tedy rozlišení jednotlivých faktorů a úvaha nad tím, jak lze některým negativním vlivům zabránit.

Kapitola zabývající se recidivou řeší tento vážný problém, který se bohužel netýká pouze trestných činů jako jsou krádeže, ale bohužel i trestných činů vraždy, i když v množství se tyto trestné činy z hlediska recidivy nemohou srovnávat. Poukazuje na některé případy, kdy podcenění stavu pachatele a jeho propuštění vedlo k páchání dalších vražd. Cílem této kapitoly je zaměřit se na opatření, která by zamezila recidivě.

Poslední kapitola se věnuje rozhovorům s člověkem, který má zkušenosti a který úzce spolupracuje s lidmi, kteří se dopustili vraždy. Klíčový pro tuto kapitolu bude rozhovor s pachatelem vraždy. Tato kapitola použije metodu řízeného rozhovoru a výstupy těchto rozhovorů se budou zaměřovat právě na faktory, které mohou stát za spácháním vraždy. Cílem této kapitoly je potvrdit a určit závažnost jednotlivých typů faktorů, které působí na osobu vraha.

2 Historický vývoj a problematika vražd

V úvodu této kapitoly je nutné si vymezit jednotlivé pojmy, které budou často používány v této práci. Těmito termíny jsou:

- *afekt* – jedná se o krátkodobé porušení duševní rovnováhy, prudké pohnutí mysli, které se projevuje prchlivostí¹
- *asistovaná sebevražda (eutanázie)* – jedná se o smrt z milosrdenství, jde o usmrcení nevyлéčitelně nemocné a trpící osoby na její žádost²
- *genocida* – toto slovo prošlo v posledních desetiletích složitým vývojem, význam je však jasný, genocidou rozumíme záměrnou likvidaci předem určené skupiny lidí, kdy příslušník této skupiny se svému osudu v podstatě nemůže vymknout žádnou svou osobní aktivitou či kvalitou. Osud takového jedince je jednoznačně determinován právě jeho skupinovou identifikací.³
- *holocaust* - „Systematické a plánované vyhlazení přibližně 6 miliónů evropských židů nacisty mezi lety 1933-1945“⁴
- *kriminalistika* - v současnosti etablovaný vědní obor s bohatým teoretickým rozpracováním a širokým spektrem využívání v soudní, policejní a bezpečnostní oblasti. Kriminalistiku je možné definovat jako samostatnou vědu, která zkoumá zákonitosti vzniku, průběhu a projevů kriminalisticky relevantních událostí s cílem rozpracování kriminalistických metod a metodik jejich aplikace v procesu objasňování těchto událostí.⁵
- *pachatel* – pachatelem trestného činu je osoba, která svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, pokud zákon stanoví, že je trestná.⁶
- *trest* – ve smyslu zákona č. 40/2009 Sb. je trestem trestní sankce uložená za spáchaný trestný čin⁷

¹ KUČERA, R. *ABZ slovník cizích slov*. [online]. 2005 [cit. 15.listopadu 2011]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/afekt>>.

² KUČERA, R. *ABZ slovník cizích slov*. [online]. 2005 [cit. 15.listopadu 2011]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/eutanazie>>.

³ ZRZAVÝ, J. *Proč se lidé zabíjejí: homicida a genocida: evoluční okno do lidské duše*. Praha, 2004. s. 32-35.

⁴ BARTEL, J. S. *Holocaust: ztracená slova*. Pardubice, 2006. s. 44.

⁵ ŠIMOVICEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň, 2011. s. 5.

⁶ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava, 2010. s. 17.

⁷ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava, 2010. s. 20.

- *úkladná vražda* – tento termín se používá v několika významech, v češtině znamená slovo úkladný za první takový, který strojí úklady a za druhé takový, který byl připraven s úmyslem, zákeřně. Pro tuto práci však bude použit význam, který se používá v USA, Německu či Itálii. Tento termín nejlépe popisuje ve své knize G. Fetherling, který hovoří o úkladné vraždě jako o kriminálním činu, při němž vrah zavraždí významnou osobnost.⁸
- *vícenásobný vrah* – „jedná se o osobu vraha, který má na svědomí více obětí, forenzní psychologie rozlišuje 3 druhy vícenásobných vrahů:
 - *masový vrah* – tento vrah zabije více obětí na jednom místě v jednom nepřetržitém časovém úseku
 - *vrah na vražedné vlně* – zločiny páchá tento vrah v jednom spojitém (zpravidla krátkém) časovém intervalu a v určité lokalitě. Místa činů se však něčím liší. Příznačné je náhlé ukončení vražd, vrah se sám od sebe zastaví
 - *sériový vrah* – vrah vraždí na různých místech v různých časových intervalech, každý zločin je samostatným dílem, vrah může být aktivní i po velmi dlouhou dobu, na rozdíl od vraha na vražedné vlně sám od sebe nepřestane“⁹
- *vražda* – úmyslné usmrcení člověka¹⁰

2.1 Historický vývoj

Téma vraždy je staré jako lidstvo samo. Již Bible hovoří o násilném ukončení života a to přesně o vraždě Ábela, jehož život ukončil jeho starší bratr Kain. Kain byl potrestán vyhnáním a byl označen zvláštním znamením, které bránilo tomu, aby byl zabit a aby tak nebyl ušetřen trestu. Další část Bible hovoří o jednom z Desatera božích přikázání, které říká: „Nezabiješ“. Na tomto principu je založena lidská společnost a každý, kdo sáhne na život jiného člověka, je potrestán. Vždyť právě tím se lišíme od zvířecí říše, my nemusíme zabíjet, abychom přežili. Jako moderní lidská společnost musíme usměrňovat lidské chování, aby byla snížena kriminalita a společnost tak byla bezpečnější.

⁸ FETHERLING, G. *Biografický slovník světových úkladných vrahů*. Ostrava, 2004. s. 12-13.

⁹ KUČERA, R. *ABZ slovník cizích slov*. [online]. 2005 [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné na WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/vicenasobny_vrah>.

¹⁰ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava, 2010. s. 41.

V historii české země bylo mnoho okamžiků, které byly ovlivněny spácháním vraždy významné osobnosti, tato vražda se dotkla nejen jeho blízkých, ale hlavně historického vývoje naší země. Pro tuto práci byly zvoleny dvě významné vraždy, o kterých slyšel snad každý. Významná rozepře mezi dvěma bratry, která skončila násilnou vraždou, se datuje na 28. září 935. Tato vražda je dodnes opředená mnoha legendami, co ale legendou není, je fakt, že tento den zavraždil Boleslav I. zvaný Ukrutný, český kníže z rodu Přemyslovců svého staršího bratra Václava. Důvodem mohl být názorový rozpor, ale stejně tak i Václavova důsledná politika, co ale za vraždou skutečně stálo, o tom můžeme dnes jen spekulovat. Přesně po 60 letech se ke dni 28. září roku 995 datuje jedna z nejvýznamnějších epizod raně středověkého českého státu, kdy vyústila otevřená válka mezi Slavníkovci a Vršovci. Vše začalo již 25. září, kdy rod Slavníkovců po ztrátě všech svých statků odjel na svůj jediný hrad Libice, který mu patřil. Po několika dnech byl hrad dobyt, všichni z rodu Slavníkovců, muži, ženy a děti se utekli schovat do kostela k oltáři. Přesto je tento útěk nezachránil, jejich nepřátelé je vylákali a všechny zrádně a krutě povraždili. Ti, kteří stačili utéct, byli na hradě chyceni a stejně krutě zabiti. Tak skončil příběh jednoho slavného českého rodu.¹¹

Vyvraždění celého rodu není v historii nic výjimečného a to ani ve 20. století. Datum 17. července 1918 se v Rusku navždy zapsalo do historie. Hlavní roli zde hrál Mikuláš II. Alexandrovič poslední ruský car, král polský a velkokníže finský. Mikuláš II. byl přinucen v roce 1917 k abdikaci a v průběhu občanské války byl odvezen společně se svou rodinou do domu v Jekatěrinburgu, kde byli přísně hlídáni a nakonec popraveni na příkaz bolševiků. Vše proběhlo v suterénu domu v noci ze 16. na 17. července, celá rodina i služebnictvo byla postříleno, nikdo neměl šanci uniknout a zachránit se. Poté byla mrtvá těla carské rodiny a služebnictva odvezena a důkladně spálena, aby nezbyl žádný důkaz o této vraždě. Důkazů se však našlo později mnoho.¹²

Významnou součástí historie společnosti jsou také méně časté, ale pro společnost vždy zajímavé úkladné vraždy. Tedy vraždy, kdy si osoba vybere pro útok významnou osobnost, ať už politika, panovníka, tak i kulturně známou osobnost. Dne 10. září 1898 padla za oběť úkladného vraha rakousko-uherská císařovna Alžběta, zvaná Sisi. Jejím vrahem byl Lucheni Luigi. Luigi pocházel z chudých poměrů, matka

¹¹ PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Praha, 1926. s. 55-65.

¹² BOROVIČKA, V.P. *Vraždy ve státním zájmu*. Praha, 1992. s. 9-34.

ho opustila, ještě když byl nemluvně, již od devíti let pracoval na železnici a v dospělosti se stal členem armády. Po odchodu z armády začal číst anarchistickou literaturu a v hlavě se mu pomalu rodily myšlenky na vraždu někoho slavného, přesněji příslušníka aristokracie. Jelikož jeho život byl sužován chudobou, přitahovala ho myšlenka na likvidování blahobytu a výsad. První myšlenky směřovaly k zavraždění italského krále Umberta I., ale jelikož neměl dostatek peněz na cestu do Itálie, tato vražda pro něj byla neuskutečnitelná. Když se Luigi dozvěděl, že císařovna Alžběta navštívila Ženevu a byla tedy blízko, bylo to pro něj jako znamení, a tak se s podomácky vyrobeným pilníkem vydal za císařovnou a při nástupu na parník ji jednou ranou do srdce poranil. Nejprve si ani sama Sisi neuvědomovala, že ji bodl, bolest připisovala strachu a leknutí, po nástupu na parník se ale zhroutila a ihned se vrátila do Ženevy. Císařovna na následky útoku i přes snahu lékařů večer téhož dne zemřela.¹³

Úkladná vražda sehrála velmi důležitou roli v roce 1914, kdy se stala vhodnou záminkou k vypuknutí 1. světové války. Dne 28. června 1914 byl v Sarajevu zavražděn František Ferdinand d'Este arcivévoda Rakouský se svou manželkou hraběnkou Sofií. Útok proběhl ve dvou útocích, první útok provedl Cabrinovič pomocí bomby, bomba však dopadla pod vůz rakouských vojáků, který jel hned za Ferdinandovým vozem. Druhý útok provedl Gavrilo Princip, když zjistil, že se první útok nezdařil. Střelou z blízka zasáhl arcivévodu do krku a prorazil mu krční žílu, druhá střela nedopatřením zasáhla hraběnkou Sofii, oba dva během několika minut zemřeli. Okamžitě byli oba útočníci zatčeni, a jelikož byli mladiství, nebyli odsouzeni k trestu smrti, ale k dvaceti letům vězení. Tento atentát měl dalekosáhlé následky. Rakousko-Uhersko začalo klást v důsledku vraždy nesmyslné požadavky Srbsku, po odmítnutí Srbska tyto požadavky splnit bylo napadeno Rakousko-Uherskem. Evropské mocnosti spojovala řada vojenských svazků, tyto svazky je rychle vtáhly do válečného konfliktu. Rusko okamžitě vyhlásilo válku Rakousko-Uhersku a Německo, které bylo ve spojeneckém svazku s Rakousko-Uherskem, vyhlásilo válku Rusku. Británie s Francií - spojenci Ruska vyhlásily válku Německu. Tak začal konflikt, který byl celosvětovou záležitostí. V roce 1918 válka skončila a to s hroznými následky, zemřelo deset milionů lidí a přibližně dvacet milionů bylo zraněno. U historiků panuje přesvědčení, že vzhledem k napjatým vztahům v evropské politice by světovou válku vyvolala každá podobná roztržka, jejíž příčinou byl atentát na Františka Ferdinanda.¹⁴

¹³ FETHERLING, G. *Biografický slovník světových úkladných vrahů*. Ostrava, 2004. s. 253-255.

¹⁴ FETHERLING, G. *Biografický slovník světových úkladných vrahů*. Ostrava, 2004. s. 341-343.

Jak bylo již řečeno při první světové válce zemřelo na jeden milion lidí, tato válka měla tedy hrozné následky, ale nesrovnatelně menší než 2. světová válka, která vypukla o 21 let později. Ta se stala globálním ozbrojeným konfliktem, jehož se zúčastnila většina států světa. Velká hospodářská krize v Německu na přelomu dvacátých a třicátých let umožnila vzestup nacismu pod vedením Adolfa Hitlera, který se stal v roce 1933 německým kancléřem, zprvu ve spojení s částí konzervativců, ale brzy na sebe nacisté v čele s Hitlerem nevybíravými metodami strhli absolutní moc. Německo pod vedením Hitlera napadlo 1. září 1939 Polsko, tento den je považován za začátek války. To, co následovalo, překvapilo později celý svět. Hitler zahájil brutální kampaň proti židům, jejíž cílem byla jejich úplná likvidace, a tak byla druhá světová válka svědkem nejhroznějšího hromadného vyvražďování v historii.¹⁵

„Hitler byl rasistou dlouho před tím, než se stal kancléřem. Věřil, že existuje „nadčlověk“ fyzicky zdatný, rasově čistý člověk, Árijec. V něm viděl budoucnost Německa a celé Evropy. Jeho plán „očistění“ Německa se stal hlavní součástí nacistického snažení. Hitler věřil, že je rozhodující získat životní prostor pro Árijce v dalších evropských zemích. Aby mohl dosáhnout svého cíle, museli být všichni ostatní vysídleni nebo odstraněni. Hitler a ostatní nacističtí vůdci považovali židovskou rasu za nebezpečnou pro budoucnost Německa.“¹⁶

Židé se museli nejprve podrobit diskriminačním zákonům, nesměli vlastnit jakýkoliv majetek, provozovat vlastní praxi a navštěvovat veřejné školy. Po začátku války byli židé nejprve nahnáni do ghatt, kde byly podmínky pro život strašné, lidé začali umírat na podvýživu a nemoci. Později byly zřízeny koncentrační tábory a začalo se s transporty, na ty se používali dobytčí vagóny, někteří lidé zemřeli ještě před příjezdem do tábora. Došlo také k vypalování celých židovských vesnic, ale jelikož pro Hitlera a nacisty toto vyvražďování nebylo rychlé, postavili obrovské vyhlazovací tábory. Tyto vyhlazovací tábory byly skutečná vraždící centra, byly naprojektovány k okamžitému a utajenému vyvražďování vězňů. Byly postaveny na odlehlých místech, aby se obyvatelé o ničem nedozvěděli. Vyvražďování probíhalo v plynových komorách

¹⁵ BARTEL, J. S. *Holocaust: ztracená slova*. Pardubice, 2006. s. 4-5.

¹⁶ BARTEL, J. S. *Holocaust: ztracená slova*. Pardubice, 2006. s. 6.

s použitím oxidu uhelnatého. Do táborů smrti ale nebyly posíláni jen židé, ale i míšenci, cikáni a další, kteří byly považováni za podřadné lidi.¹⁷

To nebyly jediné hrůzy pod vedením nacistů, svou úlohu také sehráli nacističtí lékaři. „Ve střetu Dobra a Zla hráli za druhé světové války nechvalně proslulí nacističtí lékaři ústřední roli.“¹⁸

Fakta o hrůzách páchaných lékaři známe stejně jako jejich motivaci. Na příkaz Hitlera a Himmlera oznámil ministr zdravotnictví vůdčím osobnostem v oblasti medicíny, že je nezbytně nutné se zbavit takzvaných nepotřebných úst. Tímto termínem byli označeni duševně nemocní, beznadějně nemocní, děti a staří lidé, kteří byli nemocní. Proto se nacističtí lékaři místo pomoci těmto lidem, kteří pomoc ze všech nejvíc potřebují, stali jejich katy. Nemocní lidé byli tedy zapojeni do programu vyhlazování, to ale nebylo vše, někteří z nich si prošli ještě větším peklem, stali se z nich pokusní králíci v lidské podobě. Prováděli se na nich nejrůznější hrůzné experimenty a lidé tak umírali v nepředstavitelných mukách. Jeden lékař byl obzvláště krutý, byl jím doktor Josef Mengele, přezdívaný „Anděl smrti“, který se neštítel snad ničeho.¹⁹

Druhá světová válka stála život přibližně 60 milionů lidí, z toho 12 milionů lidí zemřelo v koncentračních táborech (přesné údaje v příloze I.).²⁰ Člověk by věřil, že se nic podobného již v moderní společnosti stát nemůže, že nenávisť určité skupiny lidí nemůže vyústit v masové vraždění, bohužel i naše novodobé dějiny jsou svědkem událostí, které se sice co do počtu obětí nedají srovnávat, ale krutostí s jakou jsou páchany, se určitě srovnávat dají. Příkladem je například válka v Kosovu.

2.2 Historický vývoj kriminalistiky

Každý vrah si zaslouží spravedlivý trest, který mu vyměří soud, avšak cesta od samotného okamžiku spáchání trestného činu vraždy do chvíle, kdy vrah stane před soudem, může a zpravidla je velmi dlouhá a náročná. Nalezení pachatele bývá velmi obtížný proces, který provází spousta úkonů.

¹⁷ BARTEL, J. S. *Holocaust: ztracená slova*. Pardubice, 2006. s. 7-31.

¹⁸ SPITZOVÁ, V. *Ďábloví doktoři: zpráva o hrůzných nacistických experimentech na lidech*. Praha, 2009. s. 17.

¹⁹ SPITZOVÁ, V. *Ďábloví doktoři: zpráva o hrůzných nacistických experimentech na lidech*. Praha, 2009. s. 18-21.

²⁰ BARTEL, J. S. *Holocaust: ztracená slova*. Pardubice, 2006. s. 38-39.

Problém najít pachatele trestného činu a to nejen trestného činu vraždy začíná již na místě činu. Existují samozřejmě případy, kdy je pachatel chycen při činu, ale spíše musíme po pachateli pátrat. Disciplínou, která se zabývá odhalováním a vyšetřováním trestných činů je kriminalistika. Hlavním cílem činnosti tohoto vědního oboru je, aby ani jeden trestný čin nezůstal neodhalen, a na druhé straně, aby žádný nevinný občan nebyl nespravedlivě odsouzen za čin, který nespáchal. Pachatele můžeme dopadnout tedy pouze s pomocí kriminalistiky, přesněji pomocí kriminalistických metod. Hlavní problém, který vždy řešíme, je to, že čin který byl spáchán, vnímáme zprostředkovaně pomocí stop, a pachatel má proto vždy možnost zahladit stopy svého jednání nebo jiným způsobem bránit svému odhalení. Zásadní, co musíme řešit na místě činu jsou stopy. Na stopy působí mnoho vlivů, které nám stopy znehodnocují. Jedná se jak o přírodní vlivy, tak i o počínání pachatele, který se snaží po svém činu stopy zahladit.²¹

„Vznik kriminalistiky se obvykle spojuje s rozvojem technických a přírodních věd ve druhé polovině 19. století. Z obecných dějin však je známo, že některé kriminalistické metody byly používány daleko dříve, i když ne v té podobě, jak je známe dnes.“²²

Kriminalistika se v současnosti dělí na²³:

- Úvod do kriminalistiky (historie, problematika stop, identifikace)
- Kriminalistickou techniku, která se dále dělí na:
 - daktyloskopii
 - trasologii
 - antropologii
 - zkoumání ručního a strojového písma
 - zkoumání dokladů a listin
 - jazykovou expertizu
 - informační expertizu
 - biologii
 - genetiku
 - odorologii

²¹ MACHUTOVÁ, M., STAVĚL, R., ŘÍZEK, T. *Kouzla kriminalistiky*. Brod, 1997. s. 5

²² MACHUTOVÁ, M., STAVĚL, R., ŘÍZEK, T. *Kouzla kriminalistiky*. Brod, 1997. s. 6.

²³ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň, 2011. s. 3-4.

- fonoskopii
 - mechanoskopii
 - balistiku
 - pyrotechniku
 - chemii
 - požárně-chemickou expertizu
 - metalografii
 - elektrotechniku
- Kriminalistickou taktiku, která se dělí na:
 - kriminalistické verze a plánování
 - ohledání
 - prohlídku
 - výslech
 - konfrontaci
 - prověrku výpovědi na místě
 - rekognici
 - kriminalistický experiment
 - kriminalistickou rekonstrukci
 - pátrání a zadržení
- Kriminalistickou metodiku, která se dělí na:
 - metodiku vyšetřování ekonomické trestné činnosti
 - metodiku vyšetřování falšování peněz
 - metodiku vyšetřování majetkové trestné činnosti
 - metodiku vyšetřování násilné trestné činnosti
 - metodiku vyšetřování sexuální trestné činnosti
 - metodiku vyšetřování mimořádných událostí
 - metodiku vyšetřování častých dopravních nehod
 - metodiku vyšetřování počítačové kriminality

2.3 Tresty v historii

V případě, že pachatele dopadneme a prokážeme mu vinu před soudem, pak mu musí být udělen spravedlivý trest, který stanovuje zákon. V historii se trestní sazby a typy trestů měnily. Přesné sazby budou uvedeny u jednotlivých typů vražd v další kapitole.

Zásadní změnou v naší republice bylo zrušení trestu smrti. „Poslední poprava v Československu byla provedena 2. února 1989, kdy byl v pankrácké věznici pověšen pětinasobný vrah. V následujícím roce byl zákonem č. 175/1990 Sb. trest smrti zrušen. Jako výjimečného se užívá trestu odnětí svobody nad patnáct až do třiceti let a trestu odnětí svobody na doživotí.“²⁴

Přestože se nám může zdát odsouzení k trestu smrti v současném moderním světě neuvěřitelné, existuje stále mnoho států, kde se tento trest stále hojně využívá. Dokonce i některé státy v USA mají zaveden trest smrti, ač jsou Spojené státy americké světovou velmocí pyšníci se moderním smýšlením. Je však pravda, že některé státy USA, které mají formálně trest smrti zaveden tento trest v praxi nevykonávají.²⁵

3 Rozdělení vražd podle oběti a hlavního motivu

Každá vražda je jedinečná, má svůj originální příběh, na konci něhož vždy zůstává oběť a vrah. Může mít mnoho příčin, mnoho scénářů, ale vždy je konec stejný a stejně tragický. Co oběť prožívá v posledních okamžicích svého života, velmi zajímavě popisuje Sue Grandová²⁶ ve své knize *Ozvěny zla*. Zde hovoří o tom, že nikdo další nemůže poznat, co prožívá oběť vraždy v okamžiku samotné události. Ten, kdo prožívá trauma, je s ním v tomto zničujícím okamžiku zcela sám. Nikdo o něj nejeví zájem, když umírá ; a nikdo neví, s jakými vzpomínkami pak žije. Tak lze tedy jednoduše charakterizovat vraždu z pohledu oběti, nyní se ale opět vraťme k pachateli vraždy. Abychom mohli vykonat spravedlnost před soudem, musíme samozřejmě nejprve

²⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti : dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Praha, 1998. s. 373.

²⁵ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti : dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Praha, 1998. s. 375-403.

²⁶ GRANDOVÁ, S. *Ozvěny zla: klinický a sociálně-kulturní pohled*. Praha, 2006. s. 21.

pachatele dopadnout, to může být opravdu obtížné a v některých výjimečnějších případech dokonce nemožné, ale díky novým kriminalistickým metodám je pravděpodobnost dopadení vyšší. Důležitá metoda, jak vraha dopadnout a získat o něm jistou představu, je nejprve vytvořit jeho psychologický profil, který se odvíjí od zpracování všech poznatků z místa činu. Psychologické profilování si jako každá metoda prošla svým vývojem a zdokonalováním a setkala se s občasnými nezdary, jako v roce 1964, kdy se tým psychiatrů pokusil sestavit psychologický profil Bostonského škrtiče. V tomto případě se členové týmu shodli na tom, že vraždy páchané v Bostonu mají na svědomí dva pachatelé, což byl zásadní omyl, navíc ani profil se neshodoval. Od té doby se však tato metoda jen zdokonalovala a dnes je velmi přínosná při pátrání po pachatelích trestných činů.²⁷

Za trestné činy soud ukládá tresty podle trestního zákoníku. V této práci se zaměříme na paragrafy týkající se trestných činů proti životu a to jsou paragrafy číslo 140 až 144. Trestní zákoník rozděluje usmrcení člověka na vraždu, zabití, vraždu novorozeného dítěte matkou, usmrcení z nedbalosti a účast na sebevraždě. Přesná kvalifikace viz příloha I.

3.1 Vražda spáchaná na více obětech

Trestní sazba, která se ukládá za vraždu spáchanou na dvou a více osobách podle § 140 odst. 3 písm. a) Trestního zákoníku se pohybuje mezi patnácti až dvaceti lety trestem odnětím svobody nebo může být udělen výjimečný trest, to je trest odnětí svobody na dvacet až třicet let nebo doživotí.²⁸

Několikanásobné vraždy vždy společnost zneklidňují nejvíce, důvod je jasný, nevypočitatelnost vícenásobného vraha může být opravdu vysoká, v takovém případě si žádný člověk nemůže být jist, že se nestane další obětí. Odhalení sériového vraha může být opravdu obtížné, protože tyto zločiny mají zpravidla skrytý sexuální původ, jejich původ je ve vrahových obsesích. Zejména bývá obtížné dopadení organizovaného psychopata, což je nejčastější typ sériového vraha. Vrahy všeobecně můžeme rozdělit do dvou základních skupin, které se od sebe zásadně liší. První typ je organizovaný vrah, který se vyznačuje vyšším inteligenčním kvocientem, sociální komplexní zařazeností, většinou zastává kvalifikovanou práci. Žije normálním sexuálním životem,

²⁷ INNES, B. *Stopy zločinu : dobrodružství kriminalistiky*. Praha, 2001. s. 239.

²⁸ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava, 2010. s. 25.

během dětství se projevuje nedisciplinovaně, je povrchní a společenský, často cestuje, během zločinu se kontroluje, před samotným zločinem pije alkohol. Žije s partnerem nebo partnerkou, sleduje své zločiny v médiích, může měnit svou práci nebo místo bydliště. Zločiny si plánuje, oběti si vybírá neznámé, ale podle specifického typu, personalizuje svou oběť, s obětí vede rozhovor, během něhož se ovládá, místo zločinu odpovídá jeho plánu, vybírá si podřízenou oběť. Oběť svazuje, při vraždění je velmi agresivní, tělo oběti ukryje nebo pohřbí, nenechává na místě ani zbraň, ani žádné důkazy, což ztěžuje jeho dopadení, je u něj možný sexuální sadismus, místo zločinu opouští a snaží se uniknout policii. Tento typ vraha je tedy obtížnější dopadnout. Druhý typ je neorganizovaný vrah, který se zásadně odlišuje a to svou inteligencí, která je průměrná. Je sociálně a sexuálně nedozrálý, zastává nekvalifikovanou práci a často ji střídá. V rodině patří k nejmladším dětem, má problematické dětství (nestálé zaměstnání otce, patologická matka, přísná disciplína), je samotář, málo cestuje. Během samotného zločinu se u něj mohou vyskytnout úzkostné stavy, před samotným činem pije minimum alkoholu a při zločinu není ve stresu. Žije sám, čin páchá spontánně, zná oběť i místo, velmi se zajímá o média, svou oběť zbavuje individuality, nekonverzuje s ní, zanechává mnoho stop na místě činu (zanechává zbraň a důkazy). Zpravidla nepoužívá pouta, dopouští se sexuálních činů post mortem, tělo oběti nechává na viditelném místě, někdy zůstává naprosto vyčerpaný vedle mrtvoly. Před činem zpravidla nebyl trestán, často navštěvuje psychiatra, nakonec se buď sám udá nebo se nechá zatknout bez odporu.²⁹

Vícenásobné vraždy jsou zpravidla spojené se sadismem a někdy dokonce s kanibalismem. Sadističtí vrazi nejsou žádným novým jevem, ale zatímco výskyt těchto lidí byl v minulosti spíše vzácností, o tom svědčí například panika, kterou způsobil například Jack Rozparovač, dnes je situace jiná. Z tohoto důvodu se v současnosti psychiatři, kteří ne vždy chápou skutečnou motivaci sadistických vrahů, alespoň snaží odhalit takové jedince, u kterých by diagnostikované predispozice, jak se domnívají, mohly ukazovat na to, že by se jejich vývoj mohl vydat patologickým směrem. Důležité poznatky v tomto směru přinesla klasická studie Roberta P. Brittaina z roku 1970, ve které jsou vyjmenovány charakteristiky, kterými se mohou sadističtí vrazi vyznačovat. Vybrané charakteristiky viz příloha II.³⁰

²⁹ BOURGOIN, S. *Černá kniha sériových vrahů*. Praha. 2005. s. 58-60.

³⁰ MARTINGALOVÁ, M. *Kanibalové : vraždící monstra*. Praha, 2006. s. 284-286.

3.1.1 Vícenásobní vrazi v historii

Pokud zapátráme v historii vícenásobných vrahů, určitě se setkáme se jménem francouzského barona Gillesem de Raisem, který podle odhadů zavraždil 200 dětí. Jeho běsnění zřejmě pomohlo jeho postavení, přesto byl za své zločiny popraven a ani jeho titul, ani jeho přátelství s francouzským králem Karlem VII. mu nakonec nepomohlo. Přesto by jeho vraždění nemělo tak hrozné následky, kdyby nad ním po dlouhou dobu nedržel ochrannou ruku jeho děd Jean de Craon a ochránkyně Johanka z Arku, která byla upálena 6. ledna 1412. Bezesporu patřil k nejhorším vícenásobným vrahům a to, že jeho oběťmi byly děti, ho činí ještě horším zločincem. Ale toto není jediný případ, kdy člověk s vysokým postavením páchal vícenásobné vraždy. K dalším vrahům patřil například valašský kníže Vlad III., jeho hrůzné praktiky mají podle historiků na svědomí nejméně 80 000 lidských životů. Tento kníže nedával jen rozkazy, ale sám se osobně podílel na popravách. I když se vícenásobných vražd dopouštějí ve většině případů muži, existují samozřejmě výjimky a to i v dávné historii. Jeden příklad za všechny je Alžběta Bátoriová, která se stala předlohou nejednoho filmu a je největší sériovou vražedkyní v historii Maďarska. Moderní psychiatři o ní hovoří jako o nemocné, impulzivní sadistce, která násilí konala pod tlakem neodolatelného impulsu, který ji nutil zabíjet. Původce její choroby lze najít v její rodině, kdy se po generace dědil nejen velký majetek, ale i dědičné choroby a výstřední povahové vlastnosti jako je libost, pýcha, tyranství, smyslnost nebo sexuální zvrácenost. Alžběta má podle odhadů na svědomí tři tisíce obětí. Zmínění vícenásobní vrazi mají jedno společné, jejich společenské postavení jim pomohlo v dlouhém zatajování jejich činů, avšak nakonec byli potrestáni. Pokud se jedná o ostatní vícenásobné vrahy v historii, kteří nepatřili ke šlechtě či jinak významným osobnostem, i jejich dopadení bylo náročné, ale z jiného důvodu než že by je jejich postavení chránilo. Chránil je nedostatek vyšetřovacích metod, které dnes považujeme za samozřejmé.³¹

3.1.2 Vícenásobní vrazi v Česku

Ve své knize se Jaromír Slušný³² zabývá jedenácti případy sériových vrahů, které otráslы novodobou historií Česka. Sám autor se nejprve pozastavuje nad

³¹ *Epocha speciál 2/2010 : svět na Vaší dlani*. Praha: RF Hobby, 2010. ISSN 1214-9519.

³² SLUŠNÝ, J. *Černá kniha českých bestiálních vrahů: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. Praha, 2006. s. 4-200.

myšlenkou, zda popis takových hrůzných zločinů je vůbec vhodný a zda sepsání knihy plně násilí, neštěstí a obětí vlastně chce. I přes své pochybnosti knihu napsal a lidé se tak mohou blíže seznámit s vraždami, které se u nás staly a jsou odstrašujícími příklady. Mezi vrahy, kteří jsou uvedeni jako nejhorší čeští bestiální vrazi, patří:

- Hubert Pilčák (14.10. 1891 – 9.9. 1951) – pětinasobný vrah
- Václav Mrázek (22.10. 1925 – popraven 30.12. 1957) – sedminásobný vrah
- Rudolf Polák starší (8.12. 1911 – popraven 12.12. 1962), Rudolf Polák mladší (19.2. 1944) – otec se synem, kteří společně naplánovali a poté spáchali čtyři vraždy a tři osoby těžce zranili
- Josef Svoboda (1.11. 1923 – 28.2. 1967) – sedminásobný vrah (zabil své čtyři syny, dceru, tchána a sedmnáctiletou dívku)
- Olga Hepnarová (30.6. 1951 – popravena 12.3. 1975) – nákladním autem usmrtila osm lidí a dalších sedmnáct zranila
- Ladislav Hojer (15.3. 1958 – popraven 7.8. 1986) – pětinasobný vrah
- Jiří Straka (4.4. 1969) – spartakiádní vrah tří obětí
- Orlické vraždy – Karel Kopáč (3.6. 1960 – sebevražda 14.4. 2004), Ludvík Černý (25.5. 1965) a Vladimír Kuna (21.6. 1964) – pětinasobná vražda
- Oto Biederman (5.8. 1973) – pětinasobný vrah
- Ivan Roubal (12.5. 1951) – sedm prokázaných vražd, dvě neprokázané
- Jaroslav Stodola (8.5. 1966) a Dana Stodolová (19.7. 1970) -osm vražd

3.2 Vražda dítěte

Vražda dítěte patří k těm nejtěžším zločinům, které může jedinec spáchat a to v každém státě kdekoli na světě. Zvláštní znak u těchto vražd je dětská fyzická i citová zranitelnost a závislost na dospělém člověku. Tyto aspekty z dětí dělají velmi snadné oběti. V zásadě lze rozdělit vraždy dětí na vraždy, které jsou spáchané členem rodiny, tedy osobou, na které je dítě závislé a důvěřuje jí. Bohužel se v mnoha případech stává vrahem matka nebo otec dítěte. Zejména vražda dítěte matkou zanechává otázku, proč se matka vraždy dopustila. Americká studie, provedená na základě údajů o ženách, které zavraždily své dítě a léčily se v soudní psychiatrické nemocnici v New Yorku vychází právě z této otázky. Výzkumníci dostali tři typy odpovědí. První skupina žen se domnívala, že neobstojí v životní zkoušce, jako je výchova dítěte, druhá sváděla vinu na nepřítelstnost a u poslední skupiny žen byla diagnostikována vážná mentální nemoc.

Výzkum také ukázal, že 14 procent hospitalizovaných žen zabilo své dítě již první den po narození, 21 procent do prvního roku věku a 65 procent žen zabilo dítě starší jeden rok.³³

Druhý typ je vražda dítěte cizí osobou, kdy dítě je náhodně vybráno. Jedním z posledních případů, který se řadí k tomu to typu je případ Anny Janatkové, devítileté české dívky, která byla pohřešována svou rodinou od 13. října 2010. Její zmizení otřásl širokou veřejností, pátrání probíhalo několik dlouhých týdnů a zapojilo se do něj velké množství policistů, členů armády i Interpol. Tělo Anny bylo nalezeno až 16. března následujícího roku. Pátrání po pachateli skončilo zadržením Otakara Tomka, který se následně oběsil ve vazební cele. Po smrti Tomka následovalo zastavení trestního stíhání, jelikož trestní řád neumožňuje vést trestní stíhání proti pachateli, který zemřel. Přesto, že se Tomek k činu nedoznal, veškeré stopy nalezené na místě činu ho s vraždou spojovaly. Tento pachatel tedy soudu a následnému trestu unikl.³⁴

Vraždy dětí mohou být spojeny se sexuálním násilím, v tom případě je označujeme jako sexuální vraždy a také s pedofilií, která spočívá v sexuální orientaci na prepubertální dětské objekty.³⁵

3.3 Vražda novorozeného dítěte matkou

Vraždy dětí patří vždy k těm nejhorším vraždám. U vražd dětí můžeme odlišit zvláštní typ vraždy a to je vražda novorozeného dítěte matkou, která se vyznačuje určitými specifickými znaky. Trestní zákoník pro tuto vraždu má samostatný paragraf a to § 142, který říká, že matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své narozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let. Trestní sazba je tedy nižší oproti ostatním vraždám ustanoveným v § 140. Každá žena je při porodu vystavena velké fyzické a psychické zátěži, která v krajním případě může přerůst právě ve vraždu dítěte. Zvláštním znakem u těchto vražd je tedy rozrušení způsobené porodem, kterému zpravidla předchází určité problémy ženy, která je například dlouhodobě vystavena tlaku okolí, má nízké sociální

³³ *Mladá žena : dámský portál Mladé fronty* [online]. Praha : Copyright, 2005- 2011 . [cit. 31. července 2007]. Dostupné na WWW: <http://mladazena.maminka.cz/scripts/detail.php?id=312769>.

³⁴ *Lidovky.cz : Zpravodajský server Lidových novin.* . [online]. Praha : MAFRA, a.s., 2012. [cit. 7. listopadu 2011]. Dostupné na WWW: http://www.lidovky.cz/definitivni-tecka-v-pripadu-anicka-zalobanepadne-f7g-/ln_domov.asp?c=A111107_175621_ln_domov_mev. ISSN 1213-1385.

³⁵ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 338.

postavení, dítě již před porodem z nějakého důvodu nechce nebo má strach, že výchovu dítěte nezvládne.³⁶

Zákon v těchto případech tedy zohledňuje specifický psychický stav, ve kterém se žena po porodu nachází a který může být příčinou jejího abnormálního chování, jež může u některé ženy, hlavně pokud jde o labilní či psychopatickou osobnost, vyústit i v usmrcení jejího právě narozeného dítěte. Toto rozrušení se prokazuje znaleckým posudkem znalce z oboru porodnictví.³⁷

3.4 Nájemná vražda

Nájemné vraždy mohou mít mnoho podob a jejich provedení se může hodně lišit a může za nimi stát různý motiv. Jedno mají ale vždy společné, člověk, který se chce jiného člověka zbavit nechce vraždu spáchat „vlastníma rukama“, ale vždy pověří někoho jiného jejím provedením. Zásadní úlohu zde zpravidla hrají peníze. Tento typ vražd je typický pro lidi, kteří se pohybují za hranicí zákona, ale nemusí se jednat pouze o obchodní zájmy a peníze, ale mohou se tímto způsobem řešit i milostné a rodinné problémy.

Jednotlivé nájemné vraždy se od sebe mohou navzájem velmi lišit, uvedeme si dva příklady. První případ je typickým případem, jak se páchají nájemné vraždy na nepohodlných lidech bez nějakých osobnějších pohnutek. Jedná se o nájemnou vraždu Jiřího Kubína, šéfa bezpečnostní agentury Lenia. Na této vraždě se podílelo celkem pět osob a byla na ni připravena částka jeden milion korun. Vrah, který nakonec Kubína zastřelil, z celé částky dostal pouhých pět tisíc korun. Celá vražda byla důkladně naplánovaná, ale byla provedena až tři dny po plánovaném datu. Gang pěti osob byl nakonec odhalen.³⁸

Druhý případ se řadí k těm méně častým a odehrál se v roce 2011 a šlo o plánování a organizování nájemné vraždy, kdy se matka se synem chtěli zbavit druhého syna. V tomto případě byly hlavním motivem dlouholeté osobní spory. Matka Lenka

³⁶ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010.* Ostrava, 2010. s. 42.

³⁷ *EPRAVO.CZ : Sbírka zákonů, judikatura, právo.* [online]. Praha : Media factory Czech Republic, a.s., 1999-2012. [cit. 21. listopadu 2001]. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zvlastnosti-trestneho-cinu-vrazdy-novorozeneho-ditete-matkou-15420.html>>. ISSN 1213-189X.

³⁸ *KMENTA, J. IDNES.cz : zprávy.* [online]. Praha : MAFRA a.s., 1999. [cit. 3. července 2007]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vrazda-mrazkova-pritele-stala-pouhych-pet-tisic-fum-krimi.aspx?c=A070702_214630_krimi_mia>.

Nevřívá se svým synem Romanem už byli v plánu tak daleko, že najali a zaplatili trojici mužů, kteří se zabývali fyzickou likvidací lidí. Vyhocené rodinné spory tak mohly mít tragické následky. Tento případ je horší v tom, že se jedná o vraždu příslušníka jedné rodiny. Místo aby řešili spory jako v každé jiné rodině, zvolili raději nájemnou vraždu.³⁹

3.5 Úkladná vražda

Jak již bylo výše uvedeno v této práci, chápeme úkladnou vraždu jako kriminální čin, při němž dojde k úmyslnému usmrcení člověka z důvodů, které souvisí s jeho proslulostí nebo jeho mocí. Toto pojetí je rozdílné oproti klasickému českému pojetí slova úkladný, který se používá ve významu za prvé takový, který strojí úklady a za druhé takový, který byl připraven, proveden s úmyslem a byl proveden zákeřně.⁴⁰

U úkladných vražd je důležitá typologie úkladných vrahů, kteří se od sebe navzájem liší. George Fetherling⁴¹ rozlišuje úkladné vrahy na:

- úkladné vrahy prvního typu – tito vrahové se nejčastěji vyskytovali ve starověkém světě a dosahují největšího počtu až do období renesance, jejich oběťmi se stávali panovníci
- úkladné vrahy druhého typu – jsou to nájemní vrazi, kteří jsou profesionálové a zabíjejí dlouhodobě a očekávají, že uniknou trestu, nezdědka kdy pracují pro vládu
- úkladné vrahy třetího typu – často se vyskytují v moderní Evropě, jejich motivy jsou ideologické a náboženské
- úkladné vrahy čtvrtého typu – útočí na celebrity v souvislosti s jejich slávou, doufají, že se svým činem stanou ještě slavnějšími než jejich oběť, zpravidla se jedná o osoby, které psychiatr prohlásí za duševně choré
- úkladné vrahy pátého typu – jednají z touhy po osobní pomstě, jedná se o nejméně početnou skupinu, jejich oběťmi se stávají nejčastěji přátelé a členové rodiny

Úkladné vraždy vždy otřesou širokou veřejností a to zpravidla proto, že je zavražděn člověk známý a mnohdy i oblíbený a lidé se stávají soucitnějšími.

³⁹ NOVÁČEK, J. *Listy jižní Moravy : jihomoravský zpravodaj*. [online]. Brno : Mediafax, 2008. [cit. 3. července 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.listyjm.cz/cerna-kronika/matka-se-synem-planovali-vrazdu-druheho-syna-odsedi-si-32-let.html>>..

⁴⁰ FETHERLING, G. *Biografický slovník světových úkladných vrahů*. Ostrava, 2004. s. 12-13.

⁴¹ FETHERLING, G. *Biografický slovník světových úkladných vrahů*. Ostrava, 2004. s. 13-16.

3.6 Vražda s cílem získat majetkový prospěch

Peníze a majetek vždy byly a vždy budou ve středu zájmu lidí, někteří jsou dokonce pro ně schopni zabít. Stále více lidí klade svou finanční situaci v žebříčku svých hodnot na přední příčku. Loupežným vraždám také přispívá zhoršující se ekonomická situace občanů, z nichž někteří jsou schopni právě sáhnout až k tomuto krajnímu řešení. Loupežné vraždy jsou zpravidla spojeny s místy, kde je předpoklad většího obnosu peněz.

U tohoto typu vraždy je hlavní motiv brán jako zavrženíhodná pohnutka a při udělování trestu soud ukládá přísnější trest. Podle trestního zákoníku § 140 odstavce 3 písmene j) hrozí pachateli trest odnětí svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečný trest.⁴²

Jedním z případů, který se stal v říjnu roku 2011, je případ loupežné vraždy, který se odehrál v Čelákovicích. Při tomto útoku zemřel na následky bodného poranění třiašedesátiletý taxikář. Motivem zde byla tržba. Tento případ dokládá, že taxikáři se častěji stávají obětí násilných loupežných útoků, důvod je jasný, často u sebe mají větší hotovost a v osobním automobilu jsou více zranitelní.⁴³

Jaromír Slušný⁴⁴ ve své knize, ve které zkoumá největší české masové vrahy, zdůrazňuje jednu společnou vlastnost loupežných vražd. Jedná se o vysoké riziko, že pachatel bude svůj skutek opakovat. Jelikož vyšetřování ne vždy může postupovat tak rychle hrozí to, že pachatel nebude včas dopaden než spáchá další vraždu.

3.7 Vražda s rasovým, etnickým, politickým či náboženským podtextem

Tento typ vražd je brán jako závažný. Tím, že má vražda rasový, etnický, politický nebo náboženský podtext, nahlíží se na ni jako na vraždu s přitěžujícími okolnostmi podle paragrafu 140 odstavce tři písmene g) Trestního zákoníku. Pachateli

⁴² *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010.* Ostrava, 2010. s. 41.

⁴³ ŠRÁMEK, J. *Mediafax.cz : zpravodajský servis.* [online]. Praha : Mediafax, 2008-2012. [cit. 23.října 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.mediafax.cz/krimi/3305664-V-Celakovicich-byl-zavrazen-taxikar-zemrel-cestou-do-nemocnice>>.

⁴⁴ SLUŠNÝ, J. *Černá kniha českých bestiálních vražd: nejslavnější kriminální případy dvacátého století.* Praha, 2006. s. 5.

za tento trestný čin hrozí trest odnětí svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečný trest.⁴⁵

V České republice, ale i ve světě je v současnosti velký problém s narůstajícím rasismem, a tak vraždy s rasovým podtextem nejsou nijak výjimečným fenoménem. V roce 2007 šokoval osmnáctiletý ruský mladík Artur Ryno celý svět, když prohlásil, že z rasových důvodů zavraždil 37 lidí. Vše začalo v dubnu téhož roku jeho zatčením za vraždu ruského občana arménského původu. Samozřejmě jeho doznání v kriminalistech vyvolalo velkou nedůvěru, postupně se ale na světlo dostaly důkazy, které jeho výpověď potvrdily. Svě běsněněně nazval jako „vyčištění města“ od kavkazských přistěhovalcŭ. Tento pŕěpěd ukazuje, jak je rasismus nebezpeěnŭ a jakě něsledky mŭže mět.⁴⁶

3.8 Jiné vraždy – eutanázie a interrupce

Tato kapitola se od předchozích zásadně liší, eutanázii a interrupci (uměle pŕěrušení těhotenstvě) lze totiŕ chěpat rŭzně. Zatěm co pro některě lidi je interrupce a eutanázie moŕnou pŕěijatelnou volbou v urěitě ŕivotně situaci , podle jinŭch se jedně o vraŕdu. Nejedně se tedy o typickŭ pŕěpěd vraŕdy. Interrupce je v souěasně době v Ěeskě republice za urěitŭch podměnek povolěně a ŕeny ji mohou vyuŕěvat. Trestně zěkoněk v ŕ 159 aŕ 162 uvědě trestně ěiny proti těhotenstvě ŕeny. Mezi tyto trestně ěiny patŕě nedovoleně pŕěrušení těhotenstvě bez souhlasu těhotně ŕeny (ŕ 159), nedovoleně pŕěrušení těhotenstvě se souhlasem těhotně ŕeny (ŕ 160), pomoc těhotně ŕeně k umělěmu pŕěrušení těhotenstvě (ŕ 161), svěděně těhotně ŕeny k umělěmu pŕěrušení těhotenstvě (ŕ 162). U trestnŭch ěinŭ proti těhotenstvě ŕeny je moŕně udělit maximělně trest odnětě svobody aŕ na ŕestněct let podle ŕ 159 odst. 4.⁴⁷

Interrupce je operaěně vŭkon, pŕě kterěm dochězě uměle (a zěměrně) k pŕěrušení těhotenstvě. Dŭvody pro interrupci mohou bŭt rŭzně, od neětěněho těhotenstvě, aŕ po zdravotně dŭvody ze strany matky ěi plodu. Zěkon, kterŭ poprvě zaěal ŕeŕit interrupci na ŭzemě bŭvalěho Ěeskoslovenska byl potratovŭ zěkon (zěkon ě. 68/1957 Sb.), kterŭ byl uveden do praxe v roce 1958, jeho prověděcě pŕědpisy vŕak rŭznŭmi ŭpravami omezovaly podměnky k provedeně potratu. Od roku 1987 zaěal platit zěkon, kterŭm

⁴⁵ *Trestně pŕědpisy : podle stavu k 1.1. 2010.* Ostrava, 2010. s. 41.

⁴⁶ *Romea.cz : zpravodajskŭ server* [online]. Praha : ROMEA, 2003-2012. [cit. 28.května 2007]. Dostupně na WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravy/rusky-mladik-se-priznal-k-rasove-vrazde-37-lidi>>. ISSN 1804-9117.

⁴⁷ *Trestně pŕědpisy : podle stavu k 1.1. 2010.* Ostrava, 2010. s. 45-46.

byly zrušeny do té doby používané potratové komise a rozhodování o počtu a době narození dětí bylo ponecháno plně na matce. Zároveň došlo k zavedení nové techniky provádění potratů, tzv. miniinterrupce. To je tedy pohled našeho státu na interrupci. Ale i v dnešním moderním světě, který stále více podporuje svobodné rozhodování jedince, existují státy, ve kterých je interrupce trestná. Mezi hlavní důvody tohoto postoje jsou důvody náboženské a etické.⁴⁸

Problematikou interrupce se zabývá nejen mnoho odborníků, ale především mnoho organizací, skupin a hnutí. Mezi přední světová hnutí patří hnutí pro life a hnutí pro-choice. Obě tato hnutí nepovažují potrat (interrupci) za dobrou věc a to jak z pohledu fyzické a psychické pohody matky, tak z pohledu práva nenarozeného dítěte a jeho niterného vztahu k matce.⁴⁹

Druhým termínem v této kapitole je eutanázie. Moderní pojetí termínu eutanázie je zúženo na určitou specifickou situaci a tou je aktivní čin lékaře na aktivní žádost pacienta. „Abychom mohli mluvit o eutanázii, musejí být tedy dodrženy dvě podmínky: pacient o ni musí aktivně žádat a lékař mu ji musí aktivně provést. Definici lépe pochopíme, když si ujasníme, co eutanázie není. Eutanázie není to, když lékaři vybírají bezvládné pacienty neschopné artikulovat. Můžeme debatovat o tom, zda se jedná o skutek milosrdenství (chcete-li), nebo o vraždu (to spíš), ale nemluvme o eutanázii.“⁵⁰

Eutanázie je oproti interrupci v České republice vždy trestná a to podle § 144 Trestního zákoníku. Tento trestný čin je označen jako účast na sebevraždě a maximální trest, který lze za tento čin uložit, je trest odnětí svobody na dvanáct let.⁵¹

Hlavní důvod, proč je asistovaná sebevražda trestná, je rozpor tohoto činu s Listinou základních práv a svobod České republiky, která lidský život chrání a určuje podmínku, že nikdo nesmí být zbaven života (čl. 6 odst. 3).⁵²

Hlavním vzorem pro zastánce eutanázie je Holandsko. „Holandsko je často citováno jako vzor pro zastánce legalizované eutanazie v naší zemi, avšak holandský

⁴⁸ *Naše porodnice : informační portál*. [online]. Praha : Impression Media, s.r.o., 2008-2012. [cit. 1. března 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.naseporodnice.cz/interrupce.php>>.

⁴⁹ VÁCHA, M. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země: o kruhu úcty k člověku, přírodě a celému vesmíru*. Brno, 2008. s. 92.

⁵⁰ VÁCHA, M. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země: o kruhu úcty k člověku, přírodě a celému vesmíru*. Brno, 2008. s. 127-128.

⁵¹ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava, 2010. s. 42.

⁵² MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*. Ostrava, 2009. s. 136.

tolerantní postoj vede k nárůstu počtu úmrtí v důsledku eutanazie až na 23 000 ročně. Toto číslo zahrnuje také mnohé případy, kdy byla překročena doporučená ochranná opatření, a nadto nevyžádanou eutanazii těžce defektních novorozenců a osob se stařeckou demencí. Zároveň v oné zemi vznikla nejenergičtější a nejaktivnější skupina odpůrců eutanazie na světě.⁵³

Téma eutanázie je stejně jako interrupce velmi složité a rozděluje společnost na dvě skupiny a to přívržence a odpůrce. První skupina vidí eutanazii jako čin, který je v rozporu buď s jejich vírou nebo s jejich přesvědčením. Věřící lidé sdílejí názor, že jen Bůh může rozhodovat o životě a smrti člověka a že nikdo nemá právo na sebe toto rozhodování brát. Lidé z druhé skupiny sdílejí názor, že eutanázie by měla být právem každého člověka, že se každý člověk může dobrovolně rozhodnout pro tento způsob ukončení života. Vždy samozřejmě vystává jedna otázka společná pro obě skupiny a tou je možné zneužití. Do skupiny lidí, kteří jsou přívrženci asistované sebevraždy bezesporu patří muž, který se zapsal do historie eutanázie a získal přezdívku Doktor smrt. Řeč je o Dr. Jacku Kevorkianovi z USA, který svůj názor převedl do praxe, pomohl osmnácti svým pacientům zemřít. Jedná se o člověka, který pomohl lidem, pro které se v důsledku nemoci stal život nesnesitelným a jen jakýmsi živořením. Vytvořil proceduru, která je složitá a musí jí projít každý pacient, který uvažuje o eutanázii. Hlavním kritériem je nesnesitelně hrozný život jako důsledek nemoci. Procedura se skládá z dílčích postupů (viz příloha III). Kevorkian také vytvořil dva termíny, které se používají v souvislosti s eutanázií. První termín je *medicida* a znamená sebevražda za asistence lékaře. Druhým termínem je *obitatrie* a jedná se o lékařský obor, který pečuje o pokojný odchod nemocného ze života a lékař, který jej praktikuje, je *obitiatr*.⁵⁴

Hlavními argumenty, kterými ospravedlňují eutanazii lidé z druhé skupiny jsou snaha milosrdně zbavit člověka utrpení, dát průchod právu na respektování osobní autonomie, regulace nákladů na zdravotní péči a hlavně osvobození umírajícího a těžce nemocného jedince od nepřijatelné, bídné kvality života.⁵⁵

⁵³ POLLARD, B. J. *Eutanazie - ano či ne?*. Praha, 1996. s. 8.

⁵⁴ BROVINSOVÁ, J. M., OEHMKE, T. H. *Vražda, nebo milosrdenství? : Dr. Smrt*. Praha, 1996. s. 122-178.

⁵⁵ POLLARD, B. J. *Eutanazie - ano či ne?*. Praha, 1996. s. 26.

4 Možné faktory stojící za spácháním vraždy

„Psychologové celého světa hledají odpověď na otázku, zda se člověk bestíí již narodí, nebo se jí v průběhu svého života stane.“⁵⁶ Přesně tato myšlenka vystihuje tuto kapitolu, ve které budou nastíněné možné faktory, které působí na člověka jak v průběhu života, tak ještě před jeho narozením.

Všeobecně lze každého pachatele kriminálního činu zařadit podle určitých psychologických charakteristik do určité skupiny. Existuje mnoho typologií kriminální subkultury, mezi níž patří typologie podle K. Netíka, která je v praxi nejlépe využitelná.⁵⁷

Typologie podle Netíka⁵⁸ rozlišuje pachatele na:

- socializovaný typ
- neurotický typ
- nesocializovaný typ (typ defektně socializovaný)
- mentálně insuficientní ty
- deviantně socializovaný typ
- typ s masivní psychickou poruchou (psychotický)

Socializovaný typ lze také označit jako normální. Spáchaný čin u tohoto typu má epizodní charakter, nedochází k recidivě, čin je jakýmsi mimořádným vybočením z dosavadní životní cesty. U tohoto typu existuje žádoucí dynamika prožívání a to ve smyslu fungujícího svědomí, souvisejícího s přijetím viny, lítosti a snahy o nápravu a odpuštění. V praxi lze člověka socializovaného typu spolehlivě rozeznat, protože jeho myšlenkové a emoční projevy jsou normální. Tito jedinci jsou schopni návratu do společnosti bez výraznějších problémů. *Neurotický typ* se vyznačuje nápadným výskytem větších či menších neurotických poruch, jako je například emoční labilita, deprese, obsedantní myšlenky a podobně. Poruchy se promítají do motivace činu. Zpravidla tyto poruchy vznikají kombinací negativních důsledků, které vyplývají z nesprávně působící rodiny a to zejména důsledky citové deprivace a týrání a činy jsou právě jakýmsi protestem vůči rodině a blízkým. *Nesocializovaný typ (defektně socializovaný, psychopatický)* je typ s poruchou osobnosti. Tito jedinci mají výraznou

⁵⁶ SLUŠNÝ, J. *Černá kniha českých bestiálních vrahů: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. Praha, 2006. s. 21.

⁵⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie : analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009. s. 166-167.

⁵⁸ NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Praha, 1997. s. 8-14.

až extrémní odchylku od způsobů, kterými průměrný člověk v dané kultuře vnímá, myslí, cítí a zvláště utváří vztahy k druhým lidem. Tento typ má vysoké procentuální zastoupení. U těchto jedinců jsou pokusy o kladnou stimulaci, apelaci na morální hodnoty a pocity viny zcela neúčinné a pokládají slušnost a projev dobré vůle ne za ctnost, ale slabost. Vždy jednají sobecky a jen ve svůj prospěch a k tomu jim pomáhá jejich inteligence, která může být i nadprůměrná. Pravděpodobnost změny a nápravy je téměř nulová. *Mentálně insuficientní typ (nedostačivý)* se naproti tomu vyznačuje nižší úrovní rozumových schopností a tomu také odpovídají jeho činy. Ty se vyznačují svou primitivností, jednoduchostí a přímočarostí a snazší odhalitelností než je tomu u ostatních typů. Tito jedinci jsou ale na druhou stranu více orientováni na násilné trestné činy a činy motivované sexuálně. *Deviantně socializovaný typ* se od předchozích liší tím, že si sociální normy skupiny, kterou reprezentuje, osvojil dobře avšak tyto normy jsou v rozporu s normami společnosti. Výhodou u těchto jedinců je dobrá spolupráce. Poslední typ je *typ s masivní psychickou poruchou (psychotický)*, který je charakteristický psychickou poruchou a onemocněním. Tito jedinci před činem, během činu a po činu trpí některou psychózou, která plně ovládá jejich projev. Jejich činy jsou většinou násilně a brutálně provedené a motivace je pro vyšetřovatele nesrozumitelná. Ovlivňovat tyto osoby a práce s nimi je velmi složitá, prakticky nemožná. Jedinci nejčastěji trpí některým typem schizofrenie, poruchou afektivity nebo různými jinými psychózami a patří do psychiatrické péče. Tak tedy lze všeobecně zařadit pachatele. Dále se ale budeme zabývat přesnějším rozбором vnitřních a vnějších jevů, které na ně působí.⁵⁹

4.1 Geny

Geny lze charakterizovat jako pracovní jednotku naší DNA, kdy DNA je deoxyribonukleová kyselina a je vlastní chemickou informační databází. DNA přenáší veškeré informace pro tvorbu bílkovin v buňkách. Přitom každý gen nese kódující informaci pro jednu bílkovinu. Díky genům lze určit jak naše jedinečnost, tak i naše výjimečnost a předávají se z generace na generaci. V případě jakékoliv i sebemenší odchylky od normálu může dojít ke vzniku poruchy, deformaci i nemoci.⁶⁰

⁵⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie : analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009. s. 167-171.

⁶⁰ FORETOVÁ, L. *MOU.CZ : Masarykův onkologický ústav* [online]. Brno : Creative Commons, 2009-2012. [cit. 29. března 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.mou.cz/cz/co-jsou-geny-a-jak-funguji/article.html?id=354>>.

Co se týká problematiky páchaní násilných trestných činů, často vyvstává otázka, zda za pácháním těchto činů nestojí pouze genetika. Pokud by tomu tak bylo, tak by se násilným chováním museli zabývat pouze biologové a genetici. Samozřejmě tomu tak není. Teorie, které tvrdily, že za vším stojí porucha některého genu, zcela vyvrátily klinické studie, které byly provedeny na adoptovaných jedincích. Existuje pouze jedna možnost, jak geny mohou ovlivnit páchaní násilných trestných činů a to je dědičnost závažných duševních chorob. Mezi tyto duševní choroby patří například schizofrenie, bipolární afektivní poruchy (manio-depresivní psychózy) a také rekurentní deprese. Tyto choroby jsou zákeřné za prvé svým genetickým šířením a za druhé v těžších stádiích často vyvolávají paranoidní přeludy a sluchové halucinace. Jedinec v takovém případě může lehce ohrozit život svůj i životy někoho jiného právě pod tíhou přeludů a halucinací. Navíc pokud se k těmto chorobám přidá neurologická porucha, týrání v dětství, pak je pravděpodobnost, že takový jedinec bude páchat násilnou trestnou činnost, narůstá výrazným způsobem.⁶¹

Mezi nejrozvinutější se v současné době řadí schizofrenie, kdy je prokázán výskyt 1-1,5 procenta v populaci. Tato choroba je závažné duševní onemocnění, které významně narušuje schopnost jedince srozumitelně se chovat, jednat a celkově se uplatnit v životě. Jedná se o psychotické onemocnění, jehož symptomy nejsou specifické a mohou být lehce přiřazeny k jinému duševnímu onemocnění. Mezi hlavní příznaky schizofrenie se ve většině případů řadí psychopatologické změny, právě jako jsou již výše zmíněné halucinace. Schizofrenie je onemocnění, které má řadu variant a to v projevu, průběhu i míře postižení, proto samozřejmě nelze říct, že se z každého schizofrenika stane násilník a vrah.⁶²

4.2 Dětství a rodinné prostředí

„Lidské dítě se rodí do života poměrně chudě vybaveno vrozenými vzorci chování, o to více je dítě schopno adaptovat se na podmínky, v nichž po narození žije a učít se všemu, co pro svůj život potřebuje. Přirozenou primární skupinou je rodina a to, čemu se dítě naučí, je v podstatě určováno působením rodiny. Rodina uspokojující biologické potřeby dítěte, poskytuje uspokojení základních psychických potřeb, především potřebu bezpečí a trvalého citového vztahu. Rodina poskytuje základní

⁶¹ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Praha, 2002. s. 47.

⁶² RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 227.

vzorci chování, působí na vytváření představy dítěte o sobě samém- na jeho sebepojetí a sebehodnocení. Procesem, v němž toto základní působení rodiny probíhá, je socializace dítěte.⁶³

Dětství je z hlediska vývoje každého jedince zásadní, v období do tří let například náš mozek prodělává neuvěřitelný vývoj. Mozková tkáň v tomto období nejintenzivněji roste a důvod, proč tomu tak je, je vytváření nových spojení, takzvaných synapsí mezi nervovými buňkami. Přesněji dochází k utváření vodivé sítě mozkových buněk, kdy se na tomto procesu dozrávání mozku podílí i psychosociální prostředí, kde tento proces probíhá. Jedinec vnímá vliv okolí všemi smysly, hlavně zrakem, sluchem a hmatem. Při procesu rozvoje mozku je důležité, že synapse, které se využívají, přetrvávají déle a naopak synapse, které se nepoužívají, buď zaniknou nebo přestanou fungovat. Pro správný rozvoj mozku je důležité prostředí, které na jedince působí, jak již bylo výše zmíněno a to do té míry, že špatné zacházení, trýznění, nedostatek základních potřeb, mateřské lásky může vést k nesprávnému vývoji určitých partií mozku. Následky v takových případech mohou mít dalekosáhlé důsledky v podobě trvalých změn ve způsobu chování či uvažování. Proto faktor výchovy a vůbec vlivu okolí často ovlivňuje jedince, který v budoucnu páchá násilné trestné činy. Například bylo zjištěno, že odrostlejší děti, které byly v minulosti vystaveny zneužívání, se vyžívají v týrání zvířat a vykazují téměř nulové sympatie k vrstevníkům, kteří prosí o pomoc. Mezi další typické znaky může patřit vyvolávání rvaček, ničení majetku a pyromanie a poruchy pozornosti související s poruchou opozičního vzoru a poruchami chování.⁶⁴

V dětství sehrává zásadní úlohu rodina. Její správné fungování je nezbytné pro celý budoucí život jedince, kdy si jedinec do života odnáší, ač si to uvědomuje či nikoliv, určité vzorce chování a pozitivní a negativní zážitky. Bohužel rodin, kde jsou problémy s výchovou, je velké množství. Fischer⁶⁵ ve své knize o sociální patologii uvádí čtyři nejzávažnější problémy, které se mohou v rodině vyskytnout a to je:

- Problém dysfunkce až afunkce rodiny, hlavně pokud dochází ke spojení s psychickou deprivací, respektive subdeprivací

⁶³ MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno, 2002. s. 74.

⁶⁴ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Praha, 2002. s. 133-134.

⁶⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie : analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009. s. 140.

- Problém anomálních osobností rodičů, kdy tito rodiče nemohou, neumějí nebo nechtějí z nejrůznějších důvodů správně pečovat o děti, v tomto případě se sami rodiče dopouštějí antisociálního a asociálního chování
- Problém neúplné rodiny, kdy se jedná o náhradní rodiče, náhradní výchovu či výchovu ústavní
- Syndrom CAN – jedná se o problematiku týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN) byl poprvé definován v Praze v roce 1991 při konání třetí evropské konference o zneužívaných a zanedbávaných dětech. O rok později byla přijata definice tohoto syndromu, kdy jeho obsahem je tělesné, citové, sexuální týrání, zanedbávání a systémové zneužití dítěte.⁶⁶

Příčiny výskytu týrání a zanedbávání dětí v rodinách úzce souvisí s nižší sociokulturní úrovní rodiny, se závislostí na alkoholu nebo drogách, poruchou osobnosti rodiče, nevyzrálostí a nezodpovědností rodiče, mentální retardací, v neposlední řadě také s psychickou poruchou. Může se také vyskytnout transgenerační přenos represivní výchovy, to znamená, že rodič, který byl v dětství opakovaně týrán sám své děti týrá, protože si převzal vzorec od svých rodičů.⁶⁷

4.2.1 Psychické týrání dětí

Tento typ týrání dítěte sice nezanechává viditelné stopy na těle, avšak stopy tohoto zacházení se navždy zapíší do života jedince a následky si nese celý život.

Musíme si rozlišit, kdy už hovoříme o psychickém týrání a kdy ne. Pokud rodič svému dítěti párkrát za jeho život řekne něco nepěkného, nemusí se hned jednat o psychické týrání, to totiž probíhá dlouhodobě a často. Spočívá v tom, že rodiče slovně útočí na vzhled, inteligenci, schopnosti a lidskou hodnotu svého dítěte. Tento typ lze rozdělit do dvou základních skupin. První typ rodičů napadá své dítě přímo, otevřeně a degraduje jeho hodnotu. Nejčastěji na dítě křičí, že je bezcenné, hloupé, ošklivé. Často říkají, že by bylo lepší, kdyby se dítě vůbec nenarodilo. Naproti tomu druhý typ jedná

⁶⁶ VANÍČKOVÁ, E. et al. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha, 1999. s. 14.

⁶⁷ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 393-394.

zpravidla nepřímo, používá sarkasmu, hrubých přezdívek či nenápadných projevů ponižování. Takový rodič často zahaluje týrání za roušku humoru. Důležité je zmínit, že dítě vnímá sarkasmus a humorné přehánění jako fakt a nedohlédne až ke skrytému smyslu. Někdy tak můžeme dítěti ublížit, i když se nejedná o psychické týrání. Každý rodič by si měl dávat pozor na to, jak mluví se svým dítětem, protože i zdánlivá maličkost může mít negativní dopad na jeho psychiku a další vývoj. Mnozí rodiče dokonce ukrývají týrání pod maskou dobrých úmyslů, vedení a výchovy, často zdůrazňují svým dětem, že říkají to zlé pro jejich dobro, aby obstály v dnešním krutém světě. U psychického týrání můžeme o pachateli mluvit jako o verbálním násilníkovi. Takový člověk svými nadávkami, ponižujícími výroky a zesměšňujícím kritizováním předává dítěti extrémně negativní poselství, které často zanechává stopy na celém dalším vztahu dítěte k sobě samému. Můžeme také říci, že se rodič, který na úkor dítěte cyklicky pronáší kruté vtipy chová jako sadista či destruktivní osoba. U psychického týrání nemusí vždy jít pouze o verbální útoky, ale například o velkou kontrolu ze strany rodičů. Tito rodiče své děti neustále kontrolují a to pro dítě ponižujícím způsobem, snaží se v nich vyvolat pocit viny a citově je poškozují. Takové jednání přivádí dítě na rozcestí, takové dítě se buď podřídí nebo se z něj stane rebel.⁶⁸

4.2.2 Zanedbávání dítěte

Oproti psychickému týrání je zanedbávání dítěte zjevné a lze ho snadněji identifikovat. Pro zanedbávání je totiž typický celkově špatný somatický stav a to v podobě podvýživy a nedostatečné hygieny. To nemusí být jediný následek zanedbávání, dokonce se u dítěte může rozvinout syndrom psychosociálního trpaslictví, který je spojen s růstovou retardací, opožděnou epifyzeální maturací (zrání části mezi růstovou ploténkou a artikulární částí chrupavky), se zvláštním sociálním a stravovacím chováním a také sníženou reakcí na bolest. U poloviny těchto dětí dochází ke snížení růstového hormonu, které lze normalizovat vyjmutím z nepříznivého prostředí.⁶⁹

Zanedbávání nemusí být bráno pouze z pohledu nedostatku jídla a hygieny, ale může se jednat o neposkytnutí přiměřeného oblečení, přístřeší, zdravotní péče, ochrany, ale i výchovy. Lze tedy rozlišit zanedbávání na nedostatek péče v oblasti uspokojování tělesných potřeb a zanedbávání výchovné. U druhého typu se jedná o to, že nejsou poskytovány dostatečné podmínky pro rozvoj schopností a dovedností dítěte, rozvoj

⁶⁸ BUCK, C., FORWARDOVÁ, S. *Když nám rodiče ničí život*. Praha, 2008. s. 108-111.

⁶⁹ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 393.

jeho chování a mravní jednání. Zejména v nedostatku výchovy v mravní oblasti můžeme spatřovat nebezpečí pro další vývoj jedince, protože pokud dítěti dáme například špatné rozlišení toho, co je dobré a co ne a jak se má člověk chovat, bude mít problém s rozlišováním a tyto protipóly bude zaměňovat.⁷⁰

4.2.3 Fyzické týrání dítěte

Zřejmě každý rodič někdy cítí potřebu své dítě třeptnout, může se tak stát zejména ve vypjatých situacích, kdy dítě například ustavičně pláče, otravuje nebo vzdoruje. Takový pocit je normální, co však není v pořádku, když tento pocit, tato tendence nemá nic společného s chováním dítěte, ale vychází z nevyrovnanosti rodiče. Zpravidla rodič dokáže nutkání uhodit své dítě odolat, ale bohužel existují rodiče, kteří toto nedokážou a začnou své dítě fyzicky týrat. Rodiče, kteří fyzicky týrají své děti, mají určité společné vlastnosti. Mezi tyto vlastnosti patří nápadný nedostatek sebekontroly, minimální ponětí o dopadech svého chování na děti, týrání jako automatická reakce na stres. I u tohoto typu týrání zpravidla platí, že lidé, kteří týrají své děti, pocházejí z rodin, kde týrání platilo jako norma, jako něco běžného. V jejich životě byl vzorem tyran a jediným nástrojem řešení problémů bylo násilí. Také platí, že většina rodičů tyranů trpí velkými citovými nedostatky a nenaplněnými potřebami, z určitého hlediska jsou pořád dětmi. Dalším důvodem, proč se z rodiče stává tyran, může být požívání alkoholu a drog, kdy požívání návykových látek vydatně přispívá k oslabení kontroly impulsů. Nebo může být ještě jeden důvod, proč jedinec týrá své dítě a tento důvod je opravdu strašný. Někteří lidé si pořizují děti proto, aby je mohli terorizovat, aby měli svou oběť.⁷¹

Pro fyzické týrání je významný nález mnohočetných poranění a to v různém stadiu hojení. Tato poranění mohou mít podobu fraktury dlouhých kostí, subdurálních a subperiostálních hematomů, vícečetných fraktur klenby lební, zlomenin žeber nebo zranění vnitřních orgánů – velmi podezřelé jsou tato poranění u kojenců a imobilních dětí. Často jsou také s fyzickým týráním spojovány symetrické modřiny nebo jizvy po popáleninách s ponožkovou nebo rukavicovou distribucí, které svědčí o ponoření končetin do vřelé vody nebo přitisknutí na plotnu.⁷²

⁷⁰ MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno, 2002. s. 81-82.

⁷¹ BUCK, C., FORWARDOVÁ, S. *Když nám rodiče ničí život*. Praha, 2008. s. 131-132.

⁷² RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 393.

4.2.4 Sexuální zneužívání dítěte

Každý způsob ubližování dítěti je zavrženíhodný, sexuální zneužívání je o to horší, že jde až do té nejintimnější zóny člověka a způsobí nenávratné škody. Zneužívání zpravidla páchá člověk z nejbližšího okolí dítěte, bohužel často jsou pachateli tohoto hrůzného činu rodiče. „Sexuální zneužívání se objevuje v situacích, při nichž dospělý jedinec uspokojuje svou sexuální potřebu prostřednictvím dítěte nebo dítě zneužívá v oblasti prostituce a pornografie.“⁷³

Sexuální zneužívání lze charakterizovat tedy jako nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, chování nebo činnosti. Jedná se o souhrn pohlavního dotýkání, styku nebo vykořisťování. Přičemž pachatelem je osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nebo kterákoliv osoba, která dítě zneužívá. Pachatelem tak může být rodič, příbuzný, přítel, dobrovolný či odborný pracovník nebo cizí osoba. Sexuální zneužívání lze rozdělit na dotykové (sexuální zneužívání, kde dochází k fyzickému kontaktu) a bezdotykové (například exhibicionismus, vystavování dítěte pornografickým nahrávkám). Častějšími oběťmi jsou dívky než chlapci a nejčastěji dochází k sexuálnímu zneužívání dítěte v rodině, na druhém místě je zneužívání někým známým a na posledním cizí osobou. Mezi sexuálními agresory, kteří páchají sexuální násilí na dětech, můžeme zařadit osoby, které označujeme jako situační pachatele a preferenční pedofily, ale i adolescenty. U sexuálního agresora lze nalézt určité společné znaky, které jsou pro něj typické. Tyto znaky se dělí na individuálně proměnné, rodinné proměnné a sociální proměnné.⁷⁴

Existují určité známky toho, že je dítě sexuálně zneužíváno a mohou být specifické (fyzické) a nespecifické. My se zaměříme na ty nespecifické, protože v nich můžeme najít mnohdy zárodek budoucího špatného chování, které může vést k páchání násilných trestných činů. Mezi zásadní změny, které nás zajímají, jsou změny v chování. A to jsou vztek, hněv, agrese, užívání drog a delikventní chování. Se sexuálním zneužíváním navíc můžeme spojit syndrom dětského přizpůsobení

⁷³ MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. Ostrava, 2003. s. 68.

⁷⁴ VANÍČKOVÁ, E. et al. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha, 1999. s. 14-33.

sexuálnímu zneužití a posttraumatická stresová porucha, obojí je reakce na stres a krizi vzniklé při aktu zneužití.⁷⁵

Závěrem můžeme říci, že týrání dětí probíhá stejně jako domácí násilí za zavřenými dveřmi. Agresori se vždy snaží o to, aby je nikdo nechytil při činu. Oběti jsou vystavovány obrovskému tlaku ze strany agresora a svěřit se někomu bývá pro ně velmi obtížné, a tak se týrání dítěte může snadno schovat za pozlátko dobré a fungující rodiny. Rodiče, kteří se dopouštějí násilí na svých dětech, mohou být pro své okolí na první pohled dokonalými rodiči, ale pravda může být úplně jiná.

Ve své knize Kathy O'Beirneová⁷⁶ popisuje sexuální zneužívání vlastním otcem, kterému čelila. Jasně popisuje, jak může mít rodič, který páchá násilí na svém dítěti dvě tváře. Její otec byl pro své okolí hotový náboženský pilíř celé jejich komunity a úctyhodný člověk. Vždy chodil pěkně čistě oblečen, byl hezký, dobře stavěný a každý den chodil na mši. Avšak doma se z něj stal surový a násilnický člověk. Také tento fakt přispívá k tomu, že mnoho případů násilí páchaného na dětech zůstává utajeno.

Dětství a traumata v něm prožitá zásadním způsobem ovlivňují budoucí život jedince a mohou se projevit v podobě negativních projevů chování. Navíc si každý jedinec přebírá od svých rodičů určité vzorce chování. Sami oběti se tak v dospělosti mohou stát násilníky a pachateli násilných trestných činů.

4.3 Neurologické poškození mozku

Neurologické neboli nervové poškození mozku je fyzický stav mozku a jeho nervů, kdy něco nepracuje normálně. Tato odchylka od normálu může mít vliv na chování a celkový stav člověka. K poškození mozku může dojít následkem úrazu nebo nemoci. Nejčastější příčinou poranění mozku je úder do hlavy, po kterém následuje posttraumatické poškození nervových buněk. Četnost výskytu poškození mozku má zvyšující se tendenci, nejčastěji jsou tyto úrazy po autonehodách, pádech, napadení,

⁷⁵ VANÍČKOVÁ, E. et al. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha, 1999. s. 22-77.

⁷⁶ O'BEIRNEOVÁ, K. *Nikdy o tom nemluv: skutečný příběh dětství zničeného krutostí, strachem a lhostejností*. Brno, 2006. s. 22.

sportu či střelném poranění. Následky poškození mozku mohou být fatální a to nejen po stránce fyzické, ale také po stránce psychické a osobnosti člověka.⁷⁷

Americký neurolog Jonathan H. Pincus⁷⁸ společně s Dr. Dorothy Lewisovou se zabýval studiem odsouzených masových vrahů v cele smrti. Při tomto studiu se věnoval vnitřním pohnutkám, které ovlivňují člověka při spáchání vraždy. Díky své profesi neurologa se zaměřil právě na neurologická poškození mozku. Došel k jasným závěrům, u většiny odsouzených vrahů se vyskytuje neurologické poškození mozku, které ovlivňuje jejich chování. Uvádí například případ, kdy se u muže následkem úrazu mozku objevily halucinace a zásadní změna chování, tyto změny ho dovedly až ke spáchání vraždy. Zároveň se tento neurolog zamýšlí nad tím, že by se část viny za pachatelův zločin měla připsat právě tomuto faktoru. Navíc zdůrazňuje, že porucha správného fungování mozku do jisté míry ztěžuje pachateli zvládat své vnitřní impulzy a navíc zhoršuje schopnost tvorby vlastního úsudku a vyvolává abnormální či antisociální tendence.

4.4 Duševní poruchy a agresivita

„Duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.“⁷⁹ Tak definuje duševní poruchu Trestní zákoník, my se však zaměříme na duševní poruchy, mezi které patří neurózy, psychotické poruchy a poruchy osobnosti. Nejprve se ale zaměříme na vznik a vývoj duševních poruch.

Při vzniku a následném vývoji duševní poruchy sehrávají úlohu mnohé vnější a vnitřní činitelé. Tito činitelé se navzájem ovlivňují. Za prvé působí vrozený základ jedince (konstituce), za druhé, jak se jedinec vyvíjel a jaké životní otřesy prodělal, za třetí, v jakém společenském prostředí žije a za čtvrté, jaký je jeho aktuální tělesný stav a látková výměna v těle. I při vzniku a vývoji duševní poruchy může sehrát určitou roli dědičnost, ale ne tak výraznou, abychom se jí museli obávat.⁸⁰

⁷⁷ HLOUŠEK, J. *Poranění mozku*. *cz : poradna*. [online]. Praha : CEREBRUM, 2010. [cit. 29. března 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.poranenimozku.cz/poraneni-mozku/typy-poraneni-mozku.html>>.

⁷⁸ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Praha, 2002. s. 1-111.

⁷⁹ *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava, 2010. s. 39.

⁸⁰ HAUSNER, Milan. *Duševně nemocný mezi námi*. Praha, 1978. s. 17.

Problémem, který se týká duševních poruch je fakt, že si člověk mnohdy neuvědomuje, že je u něj něco v nepořádku a mnohdy si to vlivem právě duševní poruchy uvědomit nemůže. Proto se na duševní poruchu v případě páchaní vražd přijde často až po dopadení pachatele a jeho psychiatrickém vyšetření. Lidé s těžkou duševní poruchou mají velmi omezenou možnost, jak se svému stavu bránit, porucha totiž může postihnout celou osobnost a člověk se stává neschopným regulovat své chování a pro své okolí se stává nebezpečným.

Někteří pacienti, kteří se dopouštějí fyzického násilí, si mohou vytrvale udržovat představu sebe samého jako spořádaného a naprosto bezúhonného člověka. Svou vinu popírají a na obviňování reagují uraženě, jako by byli nevinní a důsledně vše racionalizují. Tito lidé jako by si vytvořili svůj vlastní vnitřní svět, ve kterém se vnímají jako nevinní.⁸¹

Každý člověk ve svém životě projde alespoň jednou neurózou. PhDr. Zdeněk Mlčák⁸², Ph.D. popisuje neurózu jako poruchu, při které dochází k narušení běžných psychických funkcí, k narušení běžných mezilidských vztahů, člověk neumí žít bez konfliktů a neumí je řešit. U tohoto typu poruchy nejde o porušení organických částí mozku. Neurózy vznikají následkem silně prožívaných a vyčerpávajících konfliktů, frustrací, krizí a stresů. Mezi neurózy patří:

- *neurastenická neuróza* – projevuje se chronickou únavou, poruchou činností vnitřních orgánů a poruchami spánku, zvýšenou emoční labilitou
- *anxiózní (úzkostná) neuróza* – základním příznakem úzkostná nejistota či rozptýlená úzkost
- *hysterie* – zřetelným rysem je zvýšená emoční labilita, zvýšená představitivost, člověk na sebe potřebuje upoutat pozornost, není sebekritický
- *monosymptomatické poruchy* – jedná se o izolované poruchy, které mají zpravidla psychogenní původ (př. noční pomočování – důvodem strach a obava)

Dalším stupněm po neuróze jsou psychotické poruchy, při nichž si jedinec neuvědomuje své onemocnění a cítí se být duševně zdravý a nevyhledává lékaře. *Pod vlivem své nemoci, která způsobuje bludy, halucinace či závažné poruchy vědomí se může psychotik dopustit nebezpečných činů a to dokonce vraždy či sebevraždy.*

⁸¹ GRANDOVÁ, S. *Ozvěny zla: klinický a sociálně-kulturní pohled*. Praha, 2006. s. 77.

⁸² MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. Ostrava, 2003. s. 38-39.

Psychóza postihuje vědomí (obluzené vědomí, místní a časová dezorientace, mráкотné stavy), myšlení (bludy, inkohorentní myšlení, artismus), vnímání (iluze a halucinace), emoční oblast (silná zlost, výbušnost), paměť (amnezie) i oblast jednání. Mezi psychotické poruchy patří schizofrenie a maniodepresivní psychóza.⁸³

Poruchy osobnosti (psychopatie) jsou trvalou povahovou odchylkou od normy. Začátky této odchylky lze najít zpravidla již v dětství a v dospělosti se zformují do konečné podoby. Vlastnosti, které jsou typické pro jedince s poruchou osobnosti, způsobují trápení okolí nebo samotného jedince. Porucha osobnosti prochází určitým rozvojem, některé vlastnosti se stárnutím mohou prohlubovat, některé naopak zmírňovat. Psychopat se jeví jako nevyvážená osobnost. Příčiny vzniku psychopatie lze nalézt jako v dědičnosti, tak hlavně v psychosociálních vlivech, které na jedince působí.⁸⁴

Agresivitu chápeme jako určitý způsob chování, jehož následkem může být záměrný útok na druhého člověka. U agresivního chování se zpravidla vyskytuje vztek, který se projevuje fyzickou či psychickou újmou na druhém člověku. Při samotném projevu agresivního chování dochází k afektivnímu a motorickému vybití a tím se snižuje motivační napětí. Příčinou může být touha po moci nad jiným jedincem nebo impulzivní reakce, která vznikla z frustrace či stresu. Agresivita má několik složek, těmi jsou vztek, zlost a hněv. Agrese může být verbální či fyzická.⁸⁵

Tato kapitola tedy jasně dokládá, jak významným se při páchaní vraždy může stát duševní stav člověka a jeho odchylky od normálu.

4.5 Vliv návykových látek

V této kapitole se zaměříme na to, jak může chování člověka ovlivnit psychoaktivní látky při páchaní trestného činu vraždy.

Dalšími látkami, které mohou ovlivnit jedince a následně společnost, jsou psychoaktivní látky. Do psychoaktivních látek patří každá látka, která ovlivňuje psychickou činnost, z nichž některé vyvolávají závislost, a jde tedy o návykové látky. S.

⁸³ MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. Ostrava, 2003. s. 60-62.

⁸⁴ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 329.

⁸⁵ MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. Ostrava, 2003. s. 45.

Fischer⁸⁶ ve své knize uvádí rozdělení psychoaktivních látek, které mohou vést k rozvoji duševních a behaviorálních poruch, do deseti skupin podle Mezinárodní klasifikace nemocí. Tyto skupiny jsou:

- F10.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním alkoholu
- F11.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním opioidů
- F12.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním kanabioninů
- F13.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním sedativ nebo hypnotik
- F14.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním kokainu
- F15.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním jiných stimulantů (včetně kofeinů)
- F16.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním halucinogenů
- F17.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním tabáku
- F18.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním těkavých organických rozpouštědel
- F19.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním několika látek a požíváním jiných psychoaktivních látek

Z hlediska výskytu je nejčastěji zneužívanou látkou alkohol, proto se na něj zaměříme. *Alkohol* může u jedince v případě nadměrného, opakovaného a dlouhodobého užívání vyvolat dokonce psychické poruchy. Mezi tyto poruchy patří alkoholová halucinóza, alkoholová paranoidní psychóza, alkoholová demence. Alkoholová halucinóza v sobě skrývá velké nebezpečí v podobě trvalých halucinací (sluchové a vizuální), které mohou značně ovlivnit chování člověka. Tato porucha vzniká zpravidla při užívání alkoholu déle než deset let a čtyřikrát častěji postihuje muže než ženy. Alkoholická paranoidní psychóza je typická výskytem bludů a často také projevem žárlivosti. Alkoholová demence spočívá v odumírání mozkových buněk, tento typ psychózy je z hlediska páchaní násilných trestných činů nejméně závažný.⁸⁷

Závažnost vlivu alkoholu na jedince spočívá zejména v tom, že oslabuje přirozené zábrany v chování. Požití alkoholu se může často projevit verbální nebo i fyzickou

⁸⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie : analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009. s. 88-89.

⁸⁷ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 197-198.

agresí, proto nemírná konzumace alkoholu může souviset s pácháním kriminálních činů.⁸⁸

„Česká republika patří dlouhodobě v celosvětovém žebříčku mezi státy s nejvyšší spotřebou alkoholu, respektive alkoholických nápojů.“⁸⁹ Toto postavení představuje velké nebezpečí pro společnost, kde se právě vlivem alkoholu může zvyšovat kriminalita.

4.6 Vliv médií

V dnešním světě jsou největším kapitálem informace a každý den nás obklopují a ovlivňují naše myšlení a následně i chování. Pohledu na násilí nás vystavují filmy, seriály, televizních pořady, internetová videa a další. Již malé děti jsou tomuto pohledu vystavovány, nic pro ně není tabu, a tak vliv médií může v dětech již od nízkého věku podporovat negativní projevy chování. Děti se v současné době například baví natáčením videí, na kterých šikanují své spolužáky, a následně tato videa dávají na internet jako inspiraci pro ostatní.

Případ sedmnáctileté Kamily Čentákové ukazuje, jak mladí lidé ztrácejí veškeré zábrany a jak média mohou přispět k myšlenkám na zločin. Tento případ se odehrál v roce 2005 v Bílině a je ojedinělý tím, že vraždu spáchali tři muži ve věku teprve osmnáct, devatenáct a dvacet let a navíc byl spáchán po předchozím naplánování. Vrazi svou oběť dobře znali, jeden s ní měl dokonce milostný vztah. Tento případ je výjimečný také tím, že souvisí se vznikem skupiny mladých lidí, kteří se bavili tím, že plánovali dokonalou vraždu. Za nárůst brutality u dětí a mladistvých ve větší míře stojí právě média a tento případ to jen dokládá.⁹⁰

Protipólem toho, že jsou média zdrojem možného negativního vlivu na jedince, je fakt, že skutečné případy jsou zdrojem a inspirací pro vznik filmů. Například americký masový vrah s kanibalistickými sklony Edward Theodor Gein se stal inspirací nejméně pro dvě filmové zrůdy.⁹¹

⁸⁸ MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. Ostrava, 2003. s. 56.

⁸⁹ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha, 2001. s. 198.

⁹⁰ HROMUŠKO, R. *Nelítostně: skutečný příběh o chladnokrevném plánování dokonalé vraždy, které skončilo brutální popravou sedmnáctileté Kamily*. Praha, 2006. s. 5-260.

⁹¹ MARTINGALOVÁ, M. *Kanibalové : vraždící monstra*. Praha, 2006. s. 137.

Závěrem této kapitoly si uvedeme všeobecné rozdělení faktorů zvyšujících pravděpodobnost vzniku a rozvoje kriminálního a delikventního chování dle Fischera⁹², který tyto faktory rozděluje na:

- Biologické faktory – pohlaví, věk, vrozené dispozice
- Psychické faktory – mentální schopnosti, psychické poruchy
- Sociální faktory – rodina, vzdělání, trávení volného času

5 Recidiva

„Z hlediska trestního práva je recidiva závažným jevem, protože ačkoliv byl pachatel již jednou odsouzen za spáchání trestného činu, nedošlo k jeho nápravě, ale opětovně spáchal trestný čin. Recidiva je tedy případ, kdy osoba spáchá trestný čin poté, co již byla pravomocně odsouzena za předchozí trestný čin. Aby šlo o recidivu, je nutné, aby pachatel spáchal další trestný čin až poté, co odsuzující rozsudek či trestní příkaz za předchozí spáchaný trestný čin nabyl právní moci.“⁹³

S recidivou v souvislosti s pácháním vražd úzce souvisí léčba a celková náprava pachatelů. J.H. Pincus⁹⁴ v souvislosti s léčbou pachatelů vražd uvádí, že prozatím neexistuje metoda, která by dokázala ovlivnit samotnou podstatu jejich násilného jednání. Takže recidivu nelze nikdy s jistotou vyloučit.

Recidiva může mít dvě podoby, buď pachatel spáchá stejný trestný čin, za který byl pravomocně odsouzen nebo se jedná o jiný druh trestného činu. Při posuzování trestného činu soudem recidiva může sehrát důležitou roli, a to při stanovování výše trestu. Recidiva se pak může stát přitěžující okolností, ale vždy záleží na individuálním posouzení.⁹⁵

⁹² FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie : analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009. s. 157-159.

⁹³ *Epravo.cz. : Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. Praha : : Media factory Czech Republic, a.s., 1999-2012. [cit. 26. července 2002]. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/recidiva-17958.html>>. ISSN 1213-189X.

⁹⁴ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Praha, 2002. s. 165.

⁹⁵ *Epravo.cz. : Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. Praha : : Media factory Czech Republic, a.s., 1999-2012. [cit. 26. července 2002]. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/recidiva-17958.html>>. ISSN 1213-189X.

6 Rozhovory

Při zamyšlení nad tématem vražd, každého člověka napadne, co se stane s člověkem, který někoho zavraždí. Jak jeho život pokračuje dál. Jaký je pobyt ve vězení a jak člověka změní. A je vůbec možné, aby se člověk změnil a zařadil se zpět do společnosti. Každý člověk má mít možnost na nápravu, na změnu svého života k lepšímu a dostat druhou šanci. V této kapitole si vyslechneme příběh propuštěného člověka, který spáchal vraždu a názor pracovníka vězeňské služby na výkon odnětí svobody.

První z rozhovorů byl proveden v úterý 10. 4. 2012 v jedné z kaváren nákupního centra v Praze se čtyřicetiletým Petrem H., který byl podmíněčně propuštěn před rokem z věznice Praha – Pankrác, kde si odpykal devět let. Podmínkou, kterou si pan Petr dal, byla anonymita, kterou respektuji, sama jsem se představila jen křestním jménem a veškerý kontakt probíhal přes mail. Pana Petra jsem našla na internetu, na serveru, kde jsou různé články týkající se vězňů a jejich životních příběhů. Samozřejmě mě zajímalo, proč chce tento člověk zůstat v anonymitě a bylo mi sděleno, že to tak bude nejlepší, protože chce, abych dostala informace o jeho činu a životě jen od něj a ne z denního tisku, který vrhá na jeho čin horší světlo. Při cestě do Prahy jsem měla smíšené pocity, na jednu stranu jsem měla spoustu otázek a byla jsem zvědavá, ale na druhou stranu jsem měla jistý tísnivý pocit, protože jsem nikdy nepotkala člověka, který někoho zavraždil. Před setkáním jsem znala jen křestní jméno, fotku a fakt, že se jedná o člověka, který strávil ve vězení devět let svého života.

Bylo deset hodin dopoledne a já už netrpělivě čekala před kavárnou a najednou tu byl Petr, urostlý, štíhlejší a pěkně upravený muž s pevným stiskem ruky. Na první pohled běžně vypadající sympatický člověk, do kterého bych nikdy neřekla, že se jedná o člověka odsouzeného za vraždu. Následovala hodina a půl mých dotazů, na které reagoval většinou otevřeně a s přímým pohledem do očí, byly ale i otázky, na které zpočátku nechtěl odpovídat, ale nakonec jsem svou odpověď stejně dostala. Má první otázka směřovala přímo na čin, který Petr spáchal a za který byl odsouzen. Při své odpovědi se tvářil, jako by vyprávěl obyčejný příběh ze života. Když mu bylo dvacet devět let, seznámil se s dvaadvacetiletou Monikou, vše zpočátku vypadalo idylicky, prožívali hezký vztah. Po nějaké době to začalo mezi nimi skřípat, Petr dokonce přišel Monice na nevěry. I přes to spolu zůstali, ale k neustálým hádkám se přidal Petrův

alkoholismus. Vše vyvrcholilo v den, kdy Petr svou přítelkyni ubodal kuchyňským nožem po další hádce. Při vraždě měl v krvi přibližně jedno a půl promile.

Po vylíčení samotného aktu jsem přešla k otázkám vázajících se na pobyt ve vězení, dětství a nynější život Petra. Vybrané otázky, které považuji za zásadní z hlediska této práce, jsou společně s odpověďmi uvedeny v dialogu níže. Některé výrazy jsou nahrazené jinými nebo upravené pro nevhodnost.

Byl jste trestán již dříve?

Ne, nebyl.

Jak jste snášel pobyt ve vězení?

Byla to hrozná změna, nejdřív jsem to snášel hodně špatně, časem jsem si ale zvykl, nic jiného mi ani nezbylo.

Jak jste vycházel s ostatními vězni?

Nejdřív jsem se jim snažil vyhýbat, ale pak jsem byl rád za to, že můžu s někým prohodit pár slov.

Jaký typ lidí se podle Vás nejčastěji vyskytuje ve vězení? Mám na mysli, jestli jsou z dobré rodiny s vysokým vzděláním a tak podobně.

No podle mě je tam většina lidí ze špatných rodin, tak nějak jako já, někteří jsou na tom samozřejmě mnohem hůř a prošli si většími problémy. Hodně lidí na něčem závislých a hodně lidí s nízkým IQ.

Jak jste bojoval s tím, že jste musel přestat pít alkohol?

Ani nevím, najednou se toho kolem mě dělo tolik, že jsem si nedostatek alkoholu nepřipouštěl, ale dost často jsem měl chuť si dát.

Jak jste na tom nyní s alkoholem?

Občas si dám.

Máte sklony být agresivní?

Normálně moc ne, ale když se napiji, tak ano.

Psal jste si s někým při pobytu ve vězení?

Ano, psal.

Navštěvoval Vás někdo a jak často?

Máma tak třikrát do roka a kamarád pravidelně tak jednou za dva měsíce.

Jak jste prožíval návrat z vězení?

Prožíval jsem krušné časy, ale kamarád mi hodně pomohl.

Jak se vyvinul Váš vztah s rodinou a přáteli?

Rodina mě až na mámu zavrhla a o většinu přátel jsem přišel.

Máte nyní zaměstnání?

Ano, pracuji jako dělník v lese.

Je těžké se vrátit do běžného života a žít jako dřív?

Víc než těžké, člověk nemůže žít jako dřív, musí žít jinak. Kdybych neměl svého kamaráda, tak bych ten návrat zvládl jen hodně obtížně, pomohl mi najít práci a bydlení mi zajistil u sebe. Nejhorší co na všem je, je přístup lidí v okolí, na úřadech a tak, jednají s Vámi odměřeně a jinak než s jinými lidmi.

Jaká byla reakce okolí Vašeho kamaráda? Jak reagovala například jeho rodina, že se přátelí a pomáhá člověku, který byl ve vězení za vraždu?

No to byl asi největší problém, který nastal, ale myslím, že teď už je to v pohodě. Samozřejmě předsudky, které vůči mě měly nezmezí ze dne na den.

Myslíte si, že vězení může člověka napravit?

Myslím, že ne (smích).

Máte přítelkyni?

Ne

Máte strach si najít partnerku po tom, jak skončil Váš poslední vztah?

Tak trochu, ale myslím, že teď už bych řešil všechno jinak než tenkrát.

Přemýšlíte často nad tím, co se tenkrát stalo a trápí Vás to?

Teď už moc ne, nechci na to myslet, začal jsem nový život. Samozřejmě jsou chvíle, kdy si na to vzpomenu.

Když jste začal nový život, myslíte, že byste v budoucnu byl schopen spáchat nějaký trestný čin?

Tím si nemůže být nikdo jistý. Za určitých okolností se to může stát každému.

Trpíte někdy depresemi? Navštěvujete psychiatra či psychologa?

Co jsem venku, tak ani ne. Ve vězení samozřejmě byly chvíle, kdy jsem přemýšlel i nad sebevraždou. Nenavštěvuji nikoho, když je problém, mám svého kamaráda.

Teď bych se Vás chtěla zeptat na Vaše dětství, bylo hezké? Jací jsou Vaši rodiče?

Byl jste nějakým způsobem týrán?

Tátu si už nepamatuji, od mámy utekl, když mi bylo asi pět let. Mám čtyři sourozence, takže jsme toho moc neměli a máma nás moc nezvládala. Když už jsme zlobili moc, tak jsme dostali výprask, ale nic hrozného. Je ale pravda, že jsem spoustu věcí musel řešit sám, nikdo mi nepomohl.

Máte bratry nebo sestry?

Mám tři bratry a jednu sestru.

Stýkáte se někdy se svými sourozenci?

Někdy u mámy, ale jedná se spíš o náhodná setkání, spíš se mi snaží vyhýbat.

Jaký jste měli vztah předtím, než jste šel do vězení?

Myslím, že normální, i když s nejmladším bráchou jsme se moc nemuseli. Nejraději jsem měl vždycky svoji sestru, je starší a byla na mě vždycky hodná, tedy dokud jsem neudělal, co jsem udělal.

Jaké jste byl dítě? Hodné nebo rošťák?

Spíš rošťák.

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Jsem vyučený.

Jak jste se učil? Dobře nebo špatně?

No spíš špatně, ale protože jsem na to kašlal a nebavilo mě to.

Pocházíte z věřící rodiny? Jste věřící?

Ne, nepocházím. Věřím jen v sebe, člověk si musí pomoc sám.

Na závěr bych se Vás chtěla zeptat, zda si opravdu přejete zůstat v anonymitě.

Ano, chci, ani nevím přesně proč, ale prostě to tak pro mě bude lepší. Já svůj případ beru za uzavřený, samozřejmě pokud Vám svým příběhem mohu nějak pomoci, budu jen rád, ale pro mě je to už minulost.

Druhý rozhovor byl proveden ve středu 11. 4. 2011 v Příbrami s bývalým pracovníkem vězeňské služby z věznice Bytíz. Tento rozhovor se samozřejmě vedl už v jiném duchu a byl pro něj použit předem vypracovaný dotazník. Poprosila jsem o jasné a stručné odpovědi a u otázek s možnostmi o zvolení možnosti. Přesné znění otázek a odpovědí si uvedeme nyní.

Kolik je Vám let?

V červnu mi bude 35 let.

Jak dlouho jste pracoval ve věznici Bytíz?

Pracoval jsem tam šest let

Jak je to dlouho, co tam nepracujete?

Přibližně dva roky

Jakou práci nyní vykonáváte?

Pracuji jako řidič kamionu.

Jste v nynější práci spokojenější?

Určitě ano, je to úplně něco jiného, člověk sice má z určitých věcí starosti a nervy, ale ne jako dřív. Líbí se mi ta volnost a poznávání nových míst.

Proč jste změnil zaměstnání?

Dostal jsem dobrou nabídku a změnu jsem už potřeboval.

Je práce ve věznici náročná?

Jako každá práce, spíše je náročná na psychiku.

Choval jste se někdy při své práci ve věznici nepřiměřeně?

Ano, někdy se člověk prostě neovládne.

Setkával jste se při práci ve věznici s odsouzenými za závažné trestné činy?

Někdy ano.

Chovají se podle Vás k sobě odsouzení rozdílně vzhledem k druhu spáchaného zločinu? Například jsou odsouzení, kteří se dopustili zločinu na dítěti vystaveni častěji nějaké šikaně ze strany spoluvězňů nebo druh zločinu nehraje roli?

Určitou roli to hraje.

Je časté, že o sobě vězni tvrdí, že jsou nevinní?

Ano, to je velmi časté.

Lze při Vaší práci rozeznat odsouzené, kteří se dopustili vraždy, znásilnění či podobného závažného zločinu? Liší se například od pachatelů majetkové trestné činnosti?

Ne, to se nedá takhle poznat.

Z jaké sociální vrstvy podle Vás pochází většina vězňů?

- a) z té nejnižší
- b) střední vrstva
- c) vyšší vrstva

Domníváte se, že většina vězňů je:

- a) velmi inteligentních
- b) průměrně inteligentních
- c) méně inteligentních
- d) podprůměrně inteligentních

Podle Vašich zkušeností se domníváte, že většina vězňů pochází z:

- a) dobré a fungující rodiny
- b) z průměrné rodiny s běžnými problémy
- c) z narušené rodiny, ve které probíhá i špatná výchova

Z rozhovoru vyplývá, že práce s vězni a ve vězeňském prostředí je samozřejmě velmi náročná a ne každý tuto práci může dělat. Komunikovat a pracovat

s odsouzenými lidmi může být velmi náročné a to z mnoha důvodů. Lidé, kteří mají nižší inteligenci, potřebují trochu jiný přístup a to může být jeden z důvodů, proč je tato práce náročnější než jiné. Navíc odsouzení lidé se musí vypořádat s realitou uvěznění a změnou života, to může vyvolávat depresivní stavy i agresivní chování. Věznice vytváří vlastní svět s vlastními pravidly, životem a se špatnými osudy odsouzených.

Závěr

Mnoho odborníků se zabývá myšlenkami a následnými výzkumy, co stojí za spácháním vraždy. Tyto výzkumy, ale nejsou důležité jen pro samotné pochopení zločinu, ale dávají nám podněty, jak pracovat s vrahem a jak ho začlenit či izolovat do budoucna. Bohužel i u vražd může nastat recidiva a v tom případě je společnost vždy rozhořčena vůči osobám, které rozhodly, že se vrah začlení znovu do společnosti. Proto individuální posouzení každého jedince je naprosto nezbytné, u některých totiž není možná náprava. Tito jedinci by se tak již neměli dostat do běžného života, protože by představovali neustálou hrozbu. Někteří jedinci si však zaslouží druhou šanci, jejich zločin nebyl plánovitý, ale důsledkem řetězce špatných událostí, které skončily vraždou. Tato problematika je samozřejmě velmi složitá a každý člověk je jedinečnou kombinací vnitřních a vnějších faktorů, které ho ovlivňují celý život. U vrahů jsou však jisté opakující se faktory, které jsou pro ně typické. Tyto faktory byly popsány ve čtvrté kapitole, samozřejmě u jedince se nevyskytuje kombinace všech těchto faktorů. Některé faktory se vyskytují určitě častěji než jiné. Jako zásadní faktor určitě musíme uvést vliv rodiny a vliv dětství. Každý jedinec se totiž nejvíce formuje během prvních let svého života díky svému nejbližšímu okolí a v dětství je to právě rodina. Od svých rodičů přejímáme určité vzorce chování, ať si to uvědomujeme či nikoliv. V období dětství jsme nejcitlivější a nejvíce vnímaví a i sebemenší negativní projev ze strany rodiny pro nás může mít následky pro náš budoucí život. Rozhovor s Petrem H. nás v tom mohl jen utvrdit, ani jeho dětství nebylo v pořádku. Postrádal vzor otce, což pro mužského potomka představuje nedostatek mužského elementu, tento nedostatek si vynahrazoval v podobě přejímání chování svých bratrů, kteří nebyli vhodnými vzory. Dalším problémem pro něj představovalo nepochopení ze strany matky a nedostatek projevené náklonnosti, kterou se snažil najít u své sestry. Tím, že člověk vyrůstá v neuspořádané rodině, kde se k sobě členové nechovají dobře, kde je přítomnost nějaké závislosti a kde se neumí řešit problémy, tím mu chybí pozitivní vzor, ke kterému by se v budoucnu mohl vrátit. Neumí například řešit problémy a může se raději uchýlit například

k závislosti na alkoholu, protože i jeho rodiče tak přece své problémy řešili. Oproti vlivu rodiny jako sociálního prostředí je vliv genetiky minimální a spíš se projevuje v podobě dědičné duševní poruchy. Rodina nám tedy dává do vínku to zásadní, to co se ničím nedá nahradit. Dalším důležitým vlivem, který souvisí s naší rodinou, je naše inteligence a naše vzdělání. Z literatury i z našich dvou rozhovorů vyplývá, že odsouzenými jsou zpravidla lidé s nižším inteligenčním kvocientem a s nižším vzděláním.

Další vlivy jsou vlivy prostředí, které na nás působí a ve kterém se pohybujeme a v neposlední řadě samotná situace, kdy k vraždě dojde. Prostor, ve kterém se pohybujeme, ať už je to prostředí pracovní či přátelské, vždy nás ovlivňuje. Jiné chování a projev má člověk, který pracuje v bance a každý den je v kontaktu s klienty banky. Jinak se bude projevovat zaměstnanec nočního klubu, který se pohybuje v prostředí, kde dominují drogy, alkohol a například i zločinci. Tito lidé jsou mnohem blíže k páčání trestných činů, protože se pohybují v prostředí, kde se zločin vyskytuje.

Všechny faktory, které byly v práci uvedeny, se tedy vyskytují v různé míře a působí na každého jedince rozdílně, ale alespoň jeden faktor se u každého vraha objeví. Samozřejmě sehrává důležitou úlohu typ vraždy, o jakou se jedná, protože hlavní motiv se může zásadním způsobem lišit. Při vraždě se může jednat o peníze a majetek, o pomstu či vraždu z citových pohnutek a podobné motivy. Vždy je nutné individuálně posoudit každý trestný čin vraždy a jeho pachatele a určit jeho následný život.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BARTEL, J. S. *Holocaust: ztracená slova*. Přel. K. Chejnová. 1. vyd. Pardubice : Mayday, 2006. 48 s. ISBN 80-86986-05-5.
2. BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Přel. D. Bogušovský, V. Janda. 1.vyd. Praha : Grada, 1998. 117 s. ISBN 80-7169-629-3.
3. BOROVIČKA, V.P. *Vraždy ve státním zájmu*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1992. 186 s. ISBN 80-205-0207-6.
4. BOURGOIN, S. *Černá kniha sériových vrahů*. Přel. J. Žák. 1. vyd. Praha : XYZ, 2005. 551 s. ISBN 80-86864-49-9.
5. BROVINSOVÁ, J. M., OEHMKE, T. H. *Vražda, nebo milosrdenství?: Dr. Smrt*. 1. vyd. Praha : Brána, 1996. 181 s. ISBN 80-85946-45-9.
6. BUCK, C., FORWARDOVÁ, S. *Když nám rodiče ničí život*. Přel. D. Brejlová. 1. vyd. Praha : Motto, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7246-417-3.
7. CÍLEK, R. *Holocaust: ... a Bůh tehdy mlčel*. 1. vyd. Český Těšín : Agave, 2003. 239 s. ISBN 80-86160-75-0.
8. FETHERLING, G. *Biografický slovník světových úkladných vrahů*. Přel. M. Cindričová. 1. vyd. Ostrava : OLDAG, 2004. 428 s. ISBN 80-86508-47-1.
9. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie : analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. 218 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
10. GRANDOVÁ, S. *Ozvěny zla: klinický a sociálně-kulturní pohled*. Přel. V. Ondráček. 1.vyd. Praha : Triton, 2006. 207 s. ISBN 80-7254-728-3.
11. HAUSNER, Milan. *Duševně nemocný mezi námi*. 3. vyd. Praha : Avicenum, 1978. 124 s.
12. HROMUŠKO, R. *Nelítostně: skutečný příběh o chladnokrevném plánování dokonalé vraždy, které skončilo brutální popravou sedmnáctileté Kamily*. 1. vyd. Praha : XYZ, 2006. 277 s. ISBN 80-87021-39-8.
13. INNES, B. *Stopy zločinu : dobrodružství kriminalistiky*. 1. vyd. Praha : Svojtka & Co., 2001. 256 s. ISBN 80-7237-389-7.
14. MACHUTOVÁ, M., STAVĚL, R., ŘÍZEK, T. *Kouzla kriminalistiky*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Fragment, 1997. 64 s. ISBN 80-7200-066-7.

15. MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*. 2. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2009. 228 s. ISBN 978-80-7418-033-0.
16. MARTINGALOVÁ, M. *Kanibalové : vraždící monstra*. Přel. K. Petrák. 1. vyd. Praha : XYZ, 2006. 351 s. ISBN 80-87021-24-X.
17. MLČÁK, Z. *Základy psychopatologie*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská universita, 2003. 71 s. ISBN 80-7042-263-7.
18. MONESTIER, M. *Historie trestu smrti : dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Přel. V. Čadský. 1. vyd. Praha : Rybka, 1998. 405 s. ISBN 80-86182-05-3.
19. MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 104 s. ISBN 80-210-2511-5.
20. NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1997. 140 s. ISBN 80-7179-177-6.
21. O'BEIRNEOVÁ, K. *Nikdy o tom nemluv: skutečný příběh dětství zničeného krutostí, strachem a lhostejností*. Přel. N. Funioková. 1. vyd. Brno : Jota, 2006. 261 s. ISBN 80-7217-458-4.
22. PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Praha : Nakladatel B. Kočí, 1926. 1279 s.
23. PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. 1. vyd. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 205 s. ISBN 80-7106-584-6.
24. POLLARD, B. J. *Eutanazie - ano či ne?*. 1. vyd. Praha : Dita, 1996. 210 s. ISBN 80-85926-07-5.
25. RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. *Psychiatrie*. 1. vyd. Praha: Galén, 2001. 622 s. ISBN 80-7262-140-8.
26. SLUŠNÝ, J. *Černá kniha českých bestiálních vrahů: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. 1. vyd. Praha : XYZ, 2006. 204 s. ISBN 80-87021-06-1.
27. SPITZOVÁ, V. *Ďáblovi doktoři: zpráva o hrůzných nacistických experimentech na lidech*. Přel. R. Klekner. 1. vyd. Praha : BB/art, 2009. 358 s. ISBN 978-80-7381-530-1.
28. ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. 405 s. ISBN 978-80-7380-343-8.
29. VÁCHA, M. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země: o kruhu úcty k člověku, přírodě a celému vesmíru*. 1. vyd. Brno : Cesta, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7295-104-8.

30. VANÍČKOVÁ, E. et al. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 118 s. ISBN 80-7178-286-6.
31. ZRZAVÝ, J. *Proč se lidé zabíjejí: homicida a genocida: evoluční okno do lidské duše*. 1. vyd. Praha : Triton, 2004. 129 s. ISBN 80-7254-518-3.

Elektronické zdroje

1. *Epravo.cz : Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. Praha : Media factory Czech Republic, a.s., 1999-2012. [cit. 26. července 2002]. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz>>.
2. FORETOVÁ, L. *MOU.CZ : Masarykův onkologický ústav* [online]. Brno : Creative Commons, 2009-2012. [cit. 29. března 2012]. Dostupné na WWW:<<http://www.mou.cz/cz/co-jsou-geny-a-jak-funguji/article.html?id=354>>.
3. HLOUŠEK, J. *Poranenímozku.cz : poradna*. [online]. Praha : CEREBRUM, 2010. [cit. 29. března 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.poranenimozku.cz/poraneni-mozku/typy-poraneni-mozku.html>>.
4. KMENTA, J. *IDNES.cz : zprávy*. [online]. Praha : MAFRA a.s., 1999. [cit. 3. července 2007]. Dostupné na WWW:<http://http://zpravy.idnes.cz/vrazda-mrazkova-pritele-stala-pouhych-pet-tisic-fum-krimi.aspx?c=A070702_214630_krimi_mia>.
5. KUČERA, R. *ABZ slovník cizích slov*. [online]. 2005 [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>>.
6. *Lidovky.cz : Zpravodajský server Lidových novin*. . [online]. Praha : MAFRA, a.s., 2012. [cit. 7. listopadu 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.lidovky.cz/definitivni-tecka-v-pripadu-anicka-zaloba-nepadne-f7g-/ln_domov.asp?c=A111107_175621_ln_domov_mev>. ISSN 1213-1385.
7. *Mladá žena : dámský portál Mladé fronty* [online]. Praha : Copyright, 2005-2011 . [cit. 31. července 2007]. Dostupné na WWW: <<http://mladazena.maminka.cz/scripts/detail.php?id=312769>>.
8. *Naše porodnice : informační portál*. [online]. Praha : Impression Media, s.r.o., 2008-2012. [cit. 1. března 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.naseporodnice.cz/interruptce.php>>.
9. NOVÁČEK, J. *Listy jižní Moravy : jihomoravský zpravodaj*. [online]. Brno : Mediafax, 2008. [cit. 3. července 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.listyjm.cz/cerna-kronika/matka-se-synem-planovali-vrazdu-druheho-syna-odsedi-si-32-let.html>>.

10. *Romea.cz* : *zpravodajský server* [online]. Praha : ROMEA, 2003-2012. [cit. 28.května 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravy/rusky-mladik-se-priznal-k-rasove-vrazde-37-lidi>>. ISSN 1804-9117.
11. ŠRÁMEK, J. *Mediafax.cz* : *zpravodajský servis*. [online]. Praha : Mediafax, 2008-2012. [cit. 23.října 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.mediafax.cz/krimi/3305664-V-Celakovicich-byl-zavrazden-taxikar-zemrel-cestou-do-nemocnice>>.

Legislativní dokumenty

1. Evropská unie. *Evropská ústava : návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu*. Ostrava : Sagit, 2005. 112 s. ÚZ: úplné znění; č. 497. ISBN 80-7208-498-4.
2. *Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010*. Ostrava: Sagit, 2010. 560 s. ÚZ: úplné znění; č. 768. ISBN 978-80-7208-782-2.

Přílohy

PŘÍLOHA I – Trestné činy proti životu dle zákona č. 40/2009 Sb.

§ 140

Vražda

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.
- (2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.
- (3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2
 - a) na dvou nebo více osobách,
 - b) na těhotné ženě,
 - c) na dítěti mladším **patnácti** let,
 - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,
 - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,
 - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání **směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví**, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost **při ochraně života, zdraví nebo majetku** vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,
 - g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
 - h) opětovně,
 - i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo
 - j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.
- (4) Příprava je trestná.

§ 141

Zabití

- (1) **Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.**

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě, nebo
- c) na dítěti mladším **patnácti** let.

§ 142

Vražda novorozeného dítěte matkou

Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let.

§ 143

Usmrcení z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 3 smrt nejméně dvou osob.

§ 144

Účast na sebevraždě

(1) Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy, odnětím svobody až na tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti nebo na těhotné ženě.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším **patnácti** let nebo na osobě stíženě duševní poruchou.

Trestní předpisy : podle stavu k 1.1. 2010. Ostrava, 2010. s. 41-42.

PŘÍLOHA II – Klasická studie Roberta P. Brittaina

Charakteristika sadistického vraha:

- Je to zpravidla introvertní samotář, který má jen málo známých a žádné blízké přitele, upřednostňuje individuální činnost, jako četbu knih či návštěvu kin o samotě, často sleduje horory.
- Cítí se nepatřičně či méněcenně, vyjma ve vztahu ke svým zločinům, během nichž má božský pocit. Útočí zpravidla poté, co utrpí pokles sebevědomí, například při ztrátě zaměstnání, když se mu někdo vysmívá i zvláště v souvislosti se sexem.
- Může být hypochondr či mít sklon k choulostivosti.
- Má bujnou fantazii, představuje si sadistické scény, které pak svými činy realizuje. Fascinují ho zvěrstva a vzrušuje ho krutost, jako například hrůzy páchané nacisty, sbírá knihy či fotografie na toto téma.
- Má nevšední zájem o zbraně, jichž má obvykle celou sbírku a k nimž se chová s láskou, někdy může některým zbraním dávat i jména.
- Často je ve věku pod 35 let, svobodný a vysoké inteligence.
- Obyčejně je sexuálně dysfunkční, s normálním sexuálním stykem má minimální či žádné zkušenosti, může nenávidět ženy.
- Mnoho takových lidí si hledá zaměstnání v souladu se svými sadistickými sklony, jako například řezník nebo zaměstnanec jatek – stejným způsobem nekrofilové hledají práci v pohřebních ústavech nebo jako hrobníci.
- Má silně ambivalentní vztah ke své matce, kdy ji miluje a zároveň nenávidí. Často má pozici „maminčina chlapečka“, a to i v dospělosti. Někdy se dopouští vraždy vlastní matky.
- Jeho otec ho nadmíru trestá či je autoritativní.
- Má velký zájem o pornografii, zvláště pak sadistickou.
- Záznamy o sadismu se často objevují v souvislosti s týráním psů, koček, ptáků nebo hospodářských zvířat. Častým způsobem týrání je ubodání či oběšení, může však docházet i k větším krutostem.
- Způsob zabíjení lidských obětí je téměř vždy uškrcení, to mu dává silný pocit moci nad obětí, s nímž si často hraje jako „kočka s myší“.

- Ā když jsou jeho zločiny motivovány sexuálně, k samotnému styku nebo dosažení orgasmu vždy nedochází. Ty jsou někdy nahrazeny masturbací, jindy penis zastupuje kus dřeva či nůž – pomocí něhož dochází k násilí na oběti.
- Když je dopaden a následně hospitalizován či umístěn do vězení, chová se velmi dobře, to může vést k propuštění či zařazení do skupiny s mírnější ostrahou.

PŘÍLOHA III - Procedura Dr. Kevorkiana

Procedura, kterou vypracoval Dr. Kevorkian, je složitá a musí jí projít každý jeho pacient. Kritériem je nesnesitelně hrozný život jako důsledek nemoci.

Procedura se skládá z těchto dílcích postupu:

- Pacient musí po delší dobu jasně a opakovaně vyžadovat sebevraždu. Pacienty je nutno přesvědčovat, aby svůj život prodloužili další léčbou u odborných lékařů, včetně léčby zaměřené na zmírňování bolesti.
- Je nutno vyžádat si klinickou diagnózu, že jde o nevyléčitelnou zhoubnou chorobu v konečném stadiu, nebo potvrzující, že pacient trpí velkými, neustupujícími, neovladatelnými a nevyléčitelnými bolestmi bez naděje, že léčba zlepší jeho stav.
- Pacientovu diagnózu je třeba dát ověřit jeho ošetřujícím lékařem a ujistit se, že léčba byla správná a že všechny možnosti léčení byly vyčerpány a jsou neúspěšné.
- Pacient musí být mentálně kompetentní a v případě potřeby musí projít psychiatrickým vyšetřením.
- S pacientem a jeho rodinou musí být provedeno několik konzultací o smrti a umírání, zachycených na videozáznam. Pacienty musí plně podporovat jejich rodina a každý její člen se musí zúčastnit ranní konzultace v den medicidy.
- Pokud je to možné, pacient musí mít volnost vybrat si, kde, kdy a za účasti koho bude medicida provedena.
- Pacient musí se znalostí věci projevit svůj souhlas a podepsat příslušné prohlášení, které jako svědci podepíší nezainteresované třetí osoby a které bude notářsky ověřeno.
- Každému pacientu musí být zaručeno absolutní a nezrušitelné právo kdykoli zrušit rozhodnutí, dokonce i v poslední minutě. Je nutno přesvědčit se, zda pacientovo rozhodnutí zůstává pevné a neochvějné. Při sebemenším názaku kolísání, váhání nebo jasných pochyb, týkajících se původního rozhodnutí, je celý postup okamžitě zastaven a pacient už není - a nikdy už nebude moci být - kandidátem medicidy.
- Je nutno požadovat, aby pacient sám uvedl do chodu spínač, který uvolňuje přívod smrtících plynů ukončujících život.
- Toto vše musí být zaznamenáno na úřední formulář o obitrii a přítomný obitrii jej musí podepsat.

BROVINSOVÁ, J. M., OEHMKE, T. H. *Vražda, nebo milosrdenství?: Dr. Smrt*. Praha, 1996. s. 122.